

İSTİKLAL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül... Ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

Garb'ın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahi şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlahi, boşanıp karlı yaşım,
Fışkırır ruh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer, belki, başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlal:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklal!

Mehmet Akif ERSOY

23. SAYI

Haziran • Temmuz • Ağustos
YAZ 2022

dört mevsim

edebiyat
edebiyat-kültür-eğitim-sanat

Turhal Milli Eğitim Müdürlüğü
Adına İmtiyaz Sahibi ve Genel
Yayın Yönetmeni
Mehmet YILDIZ
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Aziz DURGUN
Şube Müdürü

Yayın Kurulu
Mehmet YILDIZ
Zübeyde ANDIÇ
Güven ZORLU
Veysel KILIÇGİL
Abdurrahman ALKAN
Abdullah ÇÖMEZ

Kapak-Dizgi
Abdulvahap SEZGİN

ISSN
2548-0219

Yönetim Yeri
Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü - Hükümet
Konağı - Zemin Kat
TURHAL/TOKAT

İletişim
Tel: 0356 275 36 00
Faks : 0356 275 25 76
mehmetyildiz060@gmail.com
dortmevsimmedebiyat@gmail.com

Baskı
Bizim Büro Matbaacılık
Büyük Sanayi 1. Cadde.
Sedef Sokak. No:7/1
İskitler/ANKARA
Telefon: 0312 341 51 56

Para ile Satılmaz.
"Dört Mevsim Edebiyat" adı
anılarak alıntı yapılabilir.
"Dört Mevsim Edebiyat" Dergisi
Tokat/Turhal İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü Yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

SUNU.....	3
MEDENİ OLMAK / Arif AY.....	4
IHLAMUR AĞACI / Mehmet YILDIZ.....	6
ŞEY / Mustafa KAYA.....	7
DAHA / Davut GÜNER.....	8
BEKLEME DUVARI / Gülizar KILINÇ.....	9
KENDİLİK SENFONİSİ / Levent ÇELİKKOL.....	10
DOLGU / Abdurrahman ALKAN.....	11
YAZI'N HAYATIM / Güven ZORLU.....	14
GÜLLERİN HÜZNÜ / Eylül Zülâl KASIM.....	16
RUHUN SİĞİNDİĞİ ZAMANLAR / Ali BAL.....	18
MUSTAFA SOYUER İLE SÖYLEŞİ / Zübeyde ANDIÇ.....	20
ÇİZGİ / Ayşe KILIÇGİL.....	27
TÜRKÜLER KİMLİĞİMİZ / Mehmet Mustafa ERDAL.....	28
DÖNÜŞ / Buket UÇAR.....	31
İNSANOĞLUNUN HAYATTA KALMA SAVAŞI: KURDUN GÜNÜ / İsmail ÇAKMAK.....	35
AHMET ÇAVUŞ DURAĞI / Ayşegül SEZEK.....	37
KÜÇÜK AĞA / Veysel KILIÇGİL.....	40
BİR "GARİP" OZAN: NEŞET ERTAŞ / Zübeyde ANDIÇ.....	44
107 KİMYA ÖYKÜSÜ / Halil AYHAN.....	47

SUNU

Merhaba Değerli Dostlar,

Dergimizin son birkaç sayısında acaba biraz ara versek nasıl olur diye düşündüğümüzde yayın kurulundan bir arkadaşımız "Hayır, devam edelim; Allah kerimdir." der ve biz işe koyuluruz. Hamdolsun 23. sayımızı da matbaaya gönderiyoruz. Bütün zorluklardan sonra bir kolaylık vardır. Arayan mevlasını, çalışan ücretini, insanlık onur ve haysiyetini korumayı kendine dert edinen ise mutlaka dermanını bulur. Umutsuzluk yok, yeis yok, pes etmek yok. Eğer hakka, hakikate, evrensel insani değerlere sahipseniz ve bunların ikamesi için temel motivasyonunuz, itici motor gücünüz merhamet dolu vicdanınız ise akıbet hep hayr olacaktır inşallah.

Varsın art arda ulansın dağlar/ umutların amansız yokuşlara dayandığı yerde/ inanıyorum/ bir Zigana yaratır Rabbim

Bu sayımıza Üstad Arif AY Hocamızdan güzel bir yazı ile başlıyoruz: "Medeni Olmak".

Zübeyde ANDIÇ, hemşehrimiz yazar Mustafa SOYUER ile 2019 yılında Kutu Yayınları'ndan çıkan "Ellerin Elime Değdiği Zaman" adını verdiği ilk öykü kitabı başta olmak üzere yazarlık serüveni ile ilgili içten bir sohbet gerçekleştirdi. Aynı zamanda eğitimci olan Mustafa SOYUER'e başarılar diliyoruz.

Yine bu sayımızda, Mehmet YILDIZ'ın "İhlamur Ağacı", Mustafa KAYA'nın "Şey", Davut GÜNER'in "Daha", Gülüzar KILINÇ'ın "Bekleme Duvarı", ve Levent ÇELİKKOL'un "Kendilik Senfonisi" şiirleri;

Abdurrahman ALKAN'ın "Dolgu", Buket UÇAR'ın "Dönüş", Ayşegül SEZEK'in "Ahmet Çavuş Durağı" öyküleri;

Güven ZORLU'nun "Yaz'ın Hayatım", Ali BAL'ın "Ruhun Sığındığı Zamanlar", M.Mustafa ERDAL'ın "Türküler Kimliğimiz",

Veysel KILIÇGİL'in "Küçük Ağa", Zübeyde ANDIÇ'ın "Bir Garip Ozan Neşet Ertaş", Eylül Zülal KASIM'ın "Güllerin Hüznü", Halil AYHAN'ın "107 Kimya Öyküsü" yazıları;

Ve Ayşe KILIÇGİL'in güzel çizgisi yer almaktadır.

Hayatı okumak için ...

Kendimizi Okumak için ...

Yeni bir "Mevsim" in güzelliğinde buluşmak üzere

Mehmet YILDIZ

MEDENİ OLMAK

Arif AY

“Hangi acıyı, hangi kederi yazmam gerektiğini bilmiyorum” der, Selim İleri'nin “Mel'un” adlı romanının başkişisi Sayru. Çünkü “Hayat adında muazzam bir kötülüğün ortasında yaşıyoruz.”

Romanı okurken altını çizdiğim cümlelerden biri de buydu. Oysa romanda altını çizdiğim daha pek çok önemli ve değerli cümle var. O anki ruh halimden midir, nedir bu cümle etkilemişti beni. Aslına bakılırsa, salt o anki ruh halimin çok ötesinde bir gerçeği, bir trajediyi çağrıştıırıyordu bu cümle; kişisel acıları, kederleri aşan bir anlamla yüklüymüş gibi gelmişti bana. Bu çağda yaşayan tüm insanların acılarını, kederlerini kapsıyordu sanki. Gerçekten de günümüzde insanlık öyle acılar ve kederler içinde ki hangisinden söz edeceğini bilemiyor insan. Gelibolulu Mustafa Âlî'nin dediği gibi:

“Neş'e tahsil ettiğın sâgar da senden gamlı

Bir dokun bin âh işit kâse-i fâgfürdan”

İnsanlık, dünyayı bir virüs gibi kuşatan sekûler düşünceyi ve bu düşüncenin ürünü olan sekûler kültürü terk etmedikçe acıların da, kederlerin de önüne geçilemeyecektir. Bugün inanan da inanmayan da sekûler kültürün sözcükleriyle, kavram ve terimleriyle düşünüyor, hayatını da bu düşünce doğrultusunda yaşıyor. İbadetlerin içinin boşalması bundandır. Dolayısıyla iman lafızdan öteye geçmiyor. Yakın zamanda öyle bir noktaya gelinecek ki acıları, kederleri duyacak insan kalmayacak. Yani insan insanlığını yitirecek. Teknoloji devleri boşa uğraşılıyor yapay zeka ve bu zeka ile hareket edecek robotlar geliştirmek için. Yakın bir gelecekte insanlık toptan robotlaşmış olacak zaten. Bu gidişatı medenilikle özdeşleştirmek büyük bir yanılgıdan başka bir şey değildir.

“İnsan, yeteneklerinin geliştiği oranda medenidir. Öyleyse medeniyet gözle görülen bir (şey) değil, zihni bir olaydır. Medeniyeti gözle görülebilir nesnel bir şey telakki edenler için fertlerin servetleri, üretim-tüketim hayatı, apartman ve bunun gibi dış görünüşler önemlidir. Oysa medenileşme, ruhsal bir olay, manevi ve fikri bir yükselme derecesidir.” (Ali Şeraiti, Medeniyet Ve Modernizm, s.41, Düşünce Yayınları, 1980)

Batı tipi kalkınma modelini uygulayan ülkelerin, bu kalkınma modelini terk etmedikleri sürece kaostan kurtulmalarına imkan ve ihtimal yoktur. Çünkü bu model, insanı yabancılaştıran, kendine güvenini sarsan ve inancını yok eden bir modeldir. Bu modelin uygulandığı ülkelerdeki durumu “Teknoloji Ve Kalkınma Üzerine Düşünceler” başlıklı makalesinde uzun uzun anlatan

Hamid İbrahim el-Musli, makalesinin bir yerinde şu tespiti yapar:

“Toplumun sosyokültürel dokusunun, Batılı anlamda modernleşmenin etkisiyle dağılması ve kültürel kimliğin kaybı (ya da çözülmesi), o toplumdaki yaşamın ahlaki ve manevi temellerinin yıkılması anlamına gelmektedir. Bu durum derin bir kendine güven eksikliğine yani içsel güvenlik duygusunun kaybına neden olmakta ve bunlar da kendini ifade etmenin dışsal yollarına yönelik hırslı bir arayışı doğurmaktadır. Gerçek bir kimlik duygusunun (zorunlu olarak kültürel bir kimliğin) yokluğu ve karakter parçalanması yüzünden birey, bütüncül eylem modellerinden çok, eksikleri telafi edici eylemlere yönelmektedir. Böyle bir durumda bireyler, yaşamın tüm alanlarında uyum ve koordinasyon arama yerine bir alandaki kayıplarını başka bir alanda kazandıklarıyla telafi etme peşinde koşmaktadır. ‘Kültürel şizofreni’nin bir ifadesi olan bu davranış modeli, bölgedeki birçok toplumda, bazı savurganca ve mantıksız Batı tüketim modellerinin ve suç tiplerinin (örneğin, uyuşturucu bağımlılığı ve suç işlemenin yaygınlaşması) yayılmasının ana nedenidir.” (Önyargı, s.318-319, Mahya Yayıncılık, 2011)

H. İ. el-Musli’nin bu tespitini Ali Şeriatî’de daha bir somutlaşmış olarak görürüz:

“Öyle bir halk meydana getirdiler ki, kültürünü bilmez fakat onu hemen aşağılamaya kalkar; dininden zerre kadar haberi yoktur fakat kötüler durur. Basit bir şiiri anlayamaz, ama onu eleştirmek için dil uzatır. Tarihini anlamaz, lanetlemeye hazırdır. Öte yandan, Avrupa’dan ithal edilen her şeye karşı hayranlığını belirtecek kelimeler bulamaz. Evet, işte önce dininden, kültüründen, kökeninden koparılmış, sonra da bunların hepsini horlayan bir insan meydana geldi.” (age, s.39)

“Ezensiz Semtler” başlıklı yazısını şu cümlelerle bitirir Yahya Kemal:

“Biz ki minareler ve ağaçlar arasında ezan seslerini işiterek büyüdük. O mübarek muhitten çok sonra ayrıldık, biz böyle bir sabah namazında anne millete tekrar dönebiliriz. Fakat minaresiz ve ezansız semtlerde doğan, Frenk terbiyesiyle yetişen Türk çocukları dönecekleri yeri hatırlamayacaklar!” (Aziz İstanbul, s.104, İstanbul Fetih Cemiyeti, 2009)

Hepimiz onlara dönecekleri yeri hatırlatmakla sorumluyuz. Yani, kendi medeniyetimize dönmeliyiz.

IHLAMUR AĞACI

Mehmet YILDIZ

Bu bahçenin en selvisi sensin
Gözlerin çiçek çiçek
Saçların deli yaprak
Her rüzgarda salınır endamın
Bulutlar gezer başında
Saçlarını yağmurlar yıkar

Sen bir ıhlamur ağacısın
Ben gölgene sığınan Ağustos
Narin dallarını örtüp üstüme
Sonsuz uykulara dalarım

Ne zaman ağrılarla gelsem sana
Elinde bir demet ıhlamur çiçeği
İçerim kana kana çiçeklerini
Diner telaşım
Diner ömrümün biriken sanrıları

Ödenmez hakkın senin
Ihlamur ağacı
Ihlamur ağacı

ŞEY

Mustafa KAYA

İçime sızmış bir dış var
Karanlık, cesur ve kesin...
Şüphesiz bakışlarıyla
beni sıradanlaştırmaya çalışan,
beni yavaşça uyuşturan bir iksir...

Ciddîye alıp dinlesen eğer;
Eğilip kulak versen
Hayır hayır
Kurtulmalıyım ondan.

Ama her şey gibi
onu da merak ediyorum...
Her şey gibi
ona da katlanıyorum
Her şey gibi
Her şey

ŞEY

DAHA

Davut GÜNER

Şöyle

Kışın ortası bir gelse

Soğuk içimize bir işlese

Dişlerimiz zangır zangır etse; çocuklar kartopu oynasa, kardan adam yapsa

Daha

Kışın başındayız

Paltoları giyeli kaç gün oldu şunun şurasında

Şimdi o damlara yeniden kar yağsa, rüzgâr aniden damlardaki karları
kuzeye bir savursa

Sanma ki

Aralıkta daha çok vakit var; saatler dursa, kadın artık perdeleri açsa,
buğdaylar kış uykusuna yatsa.

BEKLEME DUVARI

Gülizar KILINÇ

Sabır sabır derken çatlarsa bir gün
Bileğinden bir sabır
İçinin ağırlığını telaşlandırır
Beklemenin küfür gibi içime oturan sessizliği
Beni azat et ya da boğ beni
Beklenmez çünkü bilirim
Sabır sabır demekle bu dünya yeri
Anlaşılacak şey değil bilirim
Beklemek hiç bitmeyecek ki
-Beklemek-
Alnıma bir damga
Kollarıma bir dövme
Ve pili bitmiş saatime
Bitmiş bir pil olarak ekledim seni
Beklemeler, beklenenler, beklentiler
Beklenmesi gereken, beklemeyi beklemek derken
Yoruldum...
Biraz nefes almak için bir köşede beklesem mi?

KENDİLİK SENFONİSİ

Levent ÇELİKKOL

Durduğun yer bilinmiyorsa
Kıymetsizse her şeyin anlamı,
Biriktirdiğin cümlelerin anlamını yitirdiği yerdir.
İşte tam da orası,
Vardığın yerdir.
Dinginliğinde sessizliğin,
Alıp götürsün istediğin rüzgârın esintisi yoksa
Vardığın yerdir orası.
Atışına aldırış etmeyene nabız olmanın faydasızlığını
Çizilmemişlerin akışına bırak, bırakabildiğince.
Hiç de yok öyle sana yazılmış,
Söylenmeyi bekleyen şarkılar.
Kendi dinletine kapılarak mırıldansan mutluluğunda,
Anlam kazanacak hiçbir sözün olmadığı notaları bile basarken
duyulmuyorsan
Vardığın yerdir orası.
Yüreğin dik durduğu,
Kokusuna kapıldığın hoşluktur orası.
Sonun başlangıcı,
Durduğun yerde.
Tam da orada.

DOLGU

Abdurrahman ALKAN

Çalışmaya yurt dışına gidecektim. Annem, huzursuzdu. Dilleri, dinleri ayrı ecnebi memlekette nasıl yaşayacaksın, diyordu. Üzerimde hakkı çoktu. Babam, ben daha çocukken rahmetli olunca hem analık hem babalık yapmıştı yokluk yıllarında. Gönlünü ettim. Abdestini namazını bırakma oğlum, diye tembih etti vedalaşırken.

İstanbul'a geldim. Uçağıma daha iki gün vardı. Ablamı da göreyim, dedim. Yolda bir diş ağrısı tuttu ki dayanılır gibi değil. İstanbul'u zor ettim. Hemen bir dişçiye gittim. Dolgu yapıldı.

Eniştemin misafiri vardı. Sakallı, orta yaşın üzerinde bir adam. Sofradaydılar. Buyur ettiler. Sağ olun, dedim. Durumumu anlattım.

Ablam, masada azalanları tazeliyor, eniştem de "Çekinmeyin hoca efendi." diyor, ekmeğin, etin en güzel yerlerini misafirin önüne itiyordu. İştahla yemek yiyen hoca birden bana döndü ve "Abdest aldın mı?" dedi.

Anlayamamıştım. "Ne abdesti?" dedim. Elindeki kaşığı bıraktı ve kaşlarını çatarak "Dolgudan önce abdest almak gerekir. Yoksa dişe su değmemiş olur, abdest yarım kalır." dedi.

Allah Allah! İlk kez duyuyordum böyle bir şeyi. "Yok, almadım." dedim. Bir kabahat işlemişim gibi ciddi bakışlarla beni süzdü. Rengim solmuştu. "Ne yapayım hocam?" dedim zayıf ve titrek bir sesle. Hoca, hâkim olduğu bir alanda olduğunu belirten net bir ses tonuyla "Hemen şimdi gidin. Dolguyu söktürün, abdestinizi alıp yeniden yaptırın." dedi. Şüpheyeye mahal bırakmayacak bir tonla söylemişti.

Enişteme kaş göz ettim. Diğer odaya geçtik. Tereddütlü bir sesle "Bu hoca kim?" dedim. "Söylediği doğru mu?" Eniştem böyle bir soru sormaya cüret ettiğim için bile kızmıştı. "Kendisi hocamızdır, ne diyorsa doğrudur." dedi. Sesinde asla tereddüt yoktu.

O an karar verdim. Yabancı ellerde abdestime hanel getiremezdim. Anneme söz vermişim hem. Namazıma dikkat edecektim.

Demek ki bu hocayla karşılaşmamız bir tesadüf değildi. Eksiğimi tamamlamak için karşıma Allah çıkarmıştı. Sözü dinlemeliyim, dedim. Soluğu dişçide aldım.

Dişçi yaşlı sayılabilecek, işinin ehli bir adamdı. “Dişinde ağrı mı oldu yoksa?” dedi. “Yok efendim.” dedim. Ayakta öylece sıkıntılı bir vaziyette bekliyor, bir şeyler söylemek istiyor ama başlayamıyordum. “Hayırdır?” dedi. Olanları kesik kesik anlattım.

Yüzümdeki sıkıntı bu sefer onun yüzüne geçmişti. Daha önce de benzeri durumlarla karşılaştığını belli eden bir ses tonuyla “Kimden duyuyorsunuz böyle şeyleri?” dedi.

Ben durumu açıklayınca biraz daha gerildi. “Hocayım diyen her adama nasıl inanıyorsunuz?” “Bak,” dedi. “Şimdi bir hiç uğruna dolguyu sökeceğim, yerine yenisini yapacağım. Eskisi çöpe gidecek. Yeniden paranı alacağım. Bütün bunlar israf değil mi? İsrاف, dinimizde haram değil mi?”

Adam çok dil döktü. Bende en ufak bir gevşeme olmadı. Savunmamı rakibin ataklarına sımsıkı kapatmıştım. Ne söylerse inanmamaya kararlıydım. Büyük bir inançla direnerek dinimi koruyordum.

Benden umudu kesmişti. “Tamam, gel otur koltuğa.” dedi. Bir daha ağzını açmadı. Bir saat önce yaptığı dolguyu söktü. Gittim abdestimi aldım. Huzurlu, imanlı bir şekilde yeniden koltuğa oturdum.

Gönlüm huzur içinde dişçiden çıktım. Yeniden ablamlara gittim. İyi ki hocaya rastlamışım, dedim enişteme. Yoksa yabancı memlekette abdestsiz bir hayat sürecektim. Dinimi kurtarmıştı. Hocanın derneği için enişteme epeyce bir para bıraktım. Allah ondan razı olsun. Yaptığının yanında benimki neydi ki?

Aradan yıllar geçti. Emekli oldum. Yurda kesin dönüş yaptım. Bir gün İstanbul’a yolum düştü. Ablamlara uğradım yine. Yaşlı bir adamla karşılaştım onlarda. Biraz dikkatli bakınca bizim hoca olduğunu anladım.

Saçı sakalı ağarmış, piri fani olmuştu. Büyük bir saygı ve minnetle elini öptüm. Kendimi tanıttım. O günden bahsettim. Pek hatırlayamadı. “Uzun zaman önceydi, böyle demiştiniz ve beni büyük bir yanlıştan kurtarmıştınız.” dedim.

Anlattıklarımı dinledi dikkatle. Sonra kaşlarını kaldırdı, ciddi bir sesle “Nasıl yani,” dedi, “Ben size dolgunuzu yeniden yaptırın mı dedim?” Yüzünde anlayamadığım bir soğukluk vardı.

“Evet hocam.” dedim. “Yok canım, daha neler!” dedi sesini yükselterek. “Yanlış hatırlıyorsunuz. Ben öyle bir şey demiş olamam. Demem de. Çünkü çok saçma. Dolgu ile abdestin ne alakası var?”

Acaba şaka mı yapıyor diye dikkatle baktım. Hayır, yüzünde şaka yaptığını gösteren hiçbir belirti yoktu.

O an vücudumda ne kadar kas varsa hepsi gerildi. Bir an nefesim durdu. Ellerim gayri ihtiyari titremeye başladı. Ve otuz yıl önce doldurulan ve hiçbir zaman sızlamayan dişimden yayılan müthiş bir ağrı, bütün vücudumu kapladı.

Öfkeli gözlerle enişteme baktım ve dişlerimi gıcırdatarak söylendim, “Haklısınız hocam. Yanlış hatırlıyorum. İnsan, kim olduğunu bilmediği birinin lafıyla gidip dolgusunu söktürüp yeniden yaptırır mı?” dedim.

Ablam, tatlı ve çay getirmişti. “Size afiyet olsun.” dedim. “Benim biraz dişim ağrıyor da...”

Kalktım dışarı çıktım.

YAZI'N HAYATIM

Güven ZORLU

Yazın!

Diğerleri mevsim, yaz hayattır.

Yazınki sen gerçek sensindir! Zira onda kendimizi buluruz ya da daha doğru bir tabirle kendimizi kaybederiz demeliyim galiba yazda.

Bütün renkleri, sesleri ve sestestleriyle yaz;

üzerine yaz'maya kalkmayınca insan, onun farkını anlayamaz.

Renkleri... Çünkü tabiat baharda canlanır belki ama renklerinin özünü yazda sergiler.

Sesleri... Çünkü diğer hiçbir mevsimde olmadığı kadar doğaya yayılır insanlar. Adeta bütün sokak, mahalle hatta şehir ve hatta tüm insanlık tek bir aile; doğa da onların eviymişçesine yaşanır yaz. Gündüzü, gecesi seslerle dolar.

Güzde onun bitişinin şaşkınlık ve üzüntüsünü yaşadıktan sonra, kışın dinlenip baharda provasını yaparız. O gelince başlarız tekrar yaşamaya. Başka mevsimde doğmuşsak bile yazdan sonra yaş alırız ve yaz sonrası daha bir yaşlanırız sanki.

Hayatımıza dair birçok olgu, onunla ilişkilendirilerek adlandırılır veya yaşanır. Öğrenciyken mesela... Öğretim yılı, yaz tatilinin gelmesi için geçirilen bir dönem değil midir? Benim gibi çiftçi/köylü çocukları iyi bilir ki (günümüz ekonomik koşullarında mümkün müdür bilemedim ama!) babalar alışverişlerini harman veresiye yaparlar, yani yazın ödemek üzere. Biz öğretmenlerin doğal hakkı ve şansı gereği iznimiz ona denk geliyor ama diğer çalışanlar da mümkün olduğu ölçüde izinlerini yazın kullanmak ister. Zira diğer mevsimlerde kullanılanlar sadece izindir, yaza denk getirebilirlerse tatil olur.

İnsan müdahalesiyle üretilenler de dahil olmak üzere doğa bütün yemişlerini ikram eder insanlara yazın. Çalışıp dinlenen ve uyanan insanlığa yeryüzü sofrasının kurulmasıdır yaz.

Bolluk, berekettir evet; çoğunca olgunlaştırır ama bu güzelin de kusurları var elbet. Kimi zaman da yakar, kurutur, tozuttur bütün güzelliklerinin yanında.

Vaktaki biri sofranın kaldırılmasını beklemez. Zaten pek iştah göstermediği sofrayı ortada bırakıp “iki kapılı han”ın çıkış kapısına yönelir.

Haydi bu yaz da geçti diyelim. Gelecek yaz, bilir miyim oyunbozanlığının sebebini; yazabilir miyim sofrada bıraktığı boşluğun ağırlığını? ‘Ah ulan *Rıza’ demeye de dilim varmazken onun mizacına en uygun dizelerle anlatmak için hislerimi, Yılmaz Odabaşı yetişiyor imdada:

sonra vakt erişir, toprak gülümser sana

uğuzun bir ömriün ortasında

ne hayata ne ölüme

yakışamazsın!

...

ey hayat, sen şavkı sular da bir dolunaysın

aslında hiç olmadım ben bu oyunda

ömriüm beni yok sayısın...

Yazın!

Bazen de insanlığın oyun bahçesinde, oyuna asıl anlamını veren aktörden yoksun başlamaktır yaz.

**İki yıl önce aramızdan ayrılan sevgili meslektaşım, abim, üstadım Rıza Bakşı'nin çok değerli anısına.*

GÜLLERİN HÜZNÜ

Eylül Zülâl KASIM

1999'a Derkenar...

S ADECE ŞEHİR

“Bir zamanlar sizin olan şehir artık sizin olmaktan çıkmışsa onunla dertleşmek; ondan bir işaret, bir sihirli sözcük beklemek neye yarar.”

Cezmi ERSÖZ

Kebab ve kokoreç kokan akşamın kızılığında yaşamak... Geceleri kurt seslerine karışmış uğultuyla dağ başının çekilmezliğinde yaşamak... Dört yıla sığdırılmış kara kilitli bir dolapla küçük bir odada sabah ederek yaşamak... Geleceğin de bir gün geleceğine inanarak yaşamak... Zordu.

Ayakları kirden ve soğuktan nasır tutmuş çocuk, dört yıldır aynı yerde. Âmâ bir adam, almayı umduğu beş kuruşu hak etmek istercesine türkü söylüyor. Giydiklerinin içinde kaybolmuş, hayatın ağırlığından ezilmiş mendil satan küçük bir çocuk... den den, nokta nokta, vs.

Canı çekilmiş bir beden gibi uzanıp şehrin orta yerine, feryad u figan kopararak dünyayı ayağa kaldırmak ve unuttuğunuz insanlığınızla hüznün satıp ekmek parası kazanan yüreklerle aydınlık sabahlara uyanmak istiyorsunuz. Nafile!

Şehrin orta yerinde hırpalanmaları unutup *Allı Turnam* türküsüyle geldiğim bu şehirden aynı türküyle gidiyorum. Serzeniş yüklü sözlerim ve kaldırım taşlarında ayak izlerim var hatırlanacak. Muştular getiren bütün güvercinlerimi Kızılırmak'ın akışı, toprak yüzlü insanların bakışı için azat ediyorum.

Bardaktan boşanırcasına yağmak yakışıyordu bu şehre.

S ADECE BİZ

Biz, zamanı dokumaya çalışıyorduk tezgâhlarımızda. Oysa zaman ne de çabuk sökülüp gidiyordu. Zamansız ayrılıklardı kapıdaki. Önceleri zamanı gelmiş ayrılıkların eşiğinde bir gurbet türküsüydü yaşamak. Sonraları onun adı hasret türküsü olmuştu. Artık hangi türküde hasretten, özlemden bahsedilse biz olacaktık. Biz olacaktık, geceleri bu şehrin görünmez bekçisi.

Bütün kırılğanlıklarımız şehrin adına yansımış, havasına karışmıştı. Boşuna değildi bu şehre “*kırık şehir*” dememiz. Güllerimiz vardı dallarında yeşermemiş, vazolarda can bulan. Bu şehrin bağları yoktu. Olanları da bülbüller çoktan terk etmişti. Gül yüzlü sevgililerin beli bükülmüştü divan şairlerine inat... Platonik aşklar peşinde, kendi ütopyamızda, günahı yar dediklerimizin dudaklarında unutarak yaşamıştık. Yine de aşkın en koyusuydu bizdeki. Biraz melankoli, biraz hüznün sattık bu sokaklarda. Geride dört duvarın soğukluğunda üşümüş, söylenmemiş türkülerimiz var.

Kara tren durdu, biz gidiyoruz.

S ADECE O

*Dostun bahçesine yad eller dolmuş
Gülünü toplarken fidanın kırmış
Şurda bir kötünün koynuna girmiş
Benim sevmelere kıyamadığım”*

KARAC'OĞLAN

Dört yılın sorgusuna gizlenmiş bir renki yüzümdeki. Hangi fotoğrafın negatifiydi hayat? Bilmiyordum. Şimdi bütün fotoğraflarımı bir eskiciye sattım. Tüm yaşamışlıklarımı, ellerimi, sözlerimi... Artık sevda üstüne mimli yazılar yazamayacak mıydım?

Elleri başka, gözleri başka, sözleri başka, başkasının olan yâr! Hangi *ben*'in sevdiğiydin sen? Hangi güzellik uykusunun belalı mahmurluğuydu gözlerindeki? Kelimeleri giydirmekse şiir, benim de senin için giydirdiğim kelimeler vardı; okunmamış... Adresi belli şiirler sızıyordu gözlerimden.

Artık ne doğan günden medet ne de yüreği kelepçeli bu şehrin insanlarından merhamet umuyorum. Tütün sarısı hüznün ve bir türküye mısra olmuş o hüznübaz gözlerinle hayatımın pejmürde yanı olarak sen kalıyorsun. Bundan böyle isimsiz istasyonlarda, adressiz insanlar o malum türküyü beni bekleyecekler. Benim seni o türküyü sevdiğimi bilecekler; sen bilmeyeceksin.

Sen kalıyorsun...

Bense o türküyü bir daha söyleyemedim gidiyorum:

“Ela gözüm ben bu elden gidersem/Zülfü perişanım kal melûl melûl”

S ADECE

Acıyı kucaklamış fotoğraflar ve gazel olmuş güllerin hüznü.

RUHUN SİĞİNDİĞİ ZAMANLAR

Ali BAL

“Modern hayat ve şehirlerden kaçıp köyüm, çocukluğum ve masum hayallerime sığınışımın hâlini beyan eder.”

Mevsim mevsim dirilirdi umutlarımız. Sonbaharın hüznüyle ekilen tohumlar, beyaz kefenin altında diriliş duasında beklerken her secdede Mevla'ya, birimiz bin olsun, derdik. Bizler havayı, suyu, toprağı ve ateşi ancak sebep bilerek açardık ellerimizi sonsuzluğun sahibine. Derken erirdi karlar, umutlarımızı tazelerken.

İlkbahar...

Cemre önce gönlümüze düşerdi, gönlümüz ısınır, şenlenirdi. Sonra, sonrasını biliyorsunuz...

Toprak buğu buğu, sular coşkun, ağaçlar tomurcukta, börtü böcek neşvünemada...

Toprak, ey sadık yârimiz toprak! Ne vefalısın sen böyle! Ekmeğimizi bağrında filizlendiren aziz toprak!.. Yaradan'ın aşkına binlerce kez şükür. Filizlendi ekinler.. Dal budak sardı ağaçlar. Çiçekler rayıhasını yayıyor. Uçuşuyor kuşlar ve kelebekler, körpe hayvanlar çayırlarda, kazlar, tavuklar ve çocuklar birlikte...

Birlikte çoğaltıyoruz biz ömrü, birlikte güzelleşiyor evrenimiz, her şey birlikte...

Büyürken ekinler, rahmetle buluşuyor.

Ve sağanak sağanak nisan yağmurları umudumuzu, geleceğimizi, ekmeğimizi büyütüyor. Bizler, bizler çayırlara uzanırken, yumurtayı henüz kıran rengârenk kaz civcivleri hayata merhaba, diyor. Sevinçlere dönüşüyor sabırlar. Annem başka mutluydu, ben bambaşka mutluydum. Yumurtasını henüz bırakan tavuk yeri göğü inletiyor. Ninem evin hemen önünde elinde bastonla tutunuyor hayata. Berrak ve buz gibi çıkıyor tulumbamızdan suyumuz. Mahallenin son umudu tulumba...

Günler birbirini kovalamıyor, birbirine eklenerek çoğalıyordu ben çocukken. İmkân az olsa da imanımız hep taze ve diriymiş yarına dair. Gerçi yarına dair hayalimizi söylemeye bile utanırdık, ne hayalimiz olabilirdi ki... Gün doğsun yeterdi. Günle başlar, günle biterdi hayat.

Elektrikler henüz bağlanmamıştı ama gönlümüz öyle aydınlık, öyle parlaktı

ki sohbetlerle ısınırdı haneler. Dedim ya, yarına dair hayalimiz sadece günün doğması içindi. Bu yeterdi. Bir de sarı ineğin karnında büyüyen yavru... Tarlada ekinlerin büyümesi ve günün doğmasını beklemekten başka ne hayal olabilirdi. Sebzeler büyüsün yeterdi. Bizim yarına dair umudumuz hep yaşamaya dairdi. Bir de büyüüp asker olmaya ve ardından "Askerliğini de yapmış, artık evliliği hak etti." dedirtmekti yarına dair. Çok mu yoksa, çok olsa da ne yazar ki kaderde keder olduktan sonra. Ansızın vuran ayrılıklar olduktan sonra. Yarın, bugünden biterdi bazen.

Gün döner, ekinler boy boy uzar... Sararır, olgunlaşır başaklar. Dua ile büyürdü her başak. Yağmur ve toprak sebebi sadece. Duamızla bereketlenirdi her şey. Her tohum bir duayı taşıırken içinde, biz ellerimizi indirmedik gökten. Başaklar dolarken, hanemiz de sevinçle dolardı. Babalarımız kolaçan ederlerdi tarlaları ve iyiye ekinler, ne sevinçli, ne mutlu olurduk! "Ey Allah'ım, buna da şükür!" demeyi ihmal etmeden adım atmazdık tarlalara.

Güneşe kuruluydu zaman. Saatim yoktu, zamanı gölgeden takip ettiğim günlerim oldu. Evimizin önüne düşen gölge, çizgi çizgi ilerlerdi. Saatimdi gölgeler. Belki bu yüzden hayatımda zamansızdır her şey. Zamansız yaşamaya çocukken başlamıştım ya.

Çocukluğumun her izi, her sözü şimdi gelip duruyor gözlerime. Toprak toprak oluyor bedenim. Sığındığım sadık yâr toprak. Bir de söğüt ağaçlarının serinliği.

Yaylalar, yayla eder gönülleri. Önce umutlar, sonra çadırlar kurulurdu yaylada.

Şimdi, yine yayla evlerindeyim. Zamansız oldu, dedim ya, hayatımda her şey zamansız başlıyor, diye. Terk edilmiş sevgili gibi bomboş bakıyorlar bana. Serinliği yetti gerçi. Şehirlerin mahrum olduğu serinlik!

Yarına dair hayallerimizi söylemeye utanırdık, demiştik. Şimdi, şimdi diyorum utanmasam, bir hayal kursam, yayla evinin bir gözünde çocuk olsam. Çocuksu masumiyetimi kaybetmeden kursam hayalimi. Yarınlar, ah yarınlar!.. Bugün de dün olurken, yarınlarımız hep ertelenedursun.

Sonunda beklenen olacaksa, ömrümün sonuna kadar ertelesen, ne olurdu ki yarına dair hayallerimi. Hem, hem bizim hayal kuracak kadar ne imkânımız vardı, kuru sevdalardan başka. Saf ve sırlara karışan, çoğu kez ırmaklara söylediğimiz, ağaçlara, kuşlara anlattığımız sevdalar.. Havanın, suyun, toprağın ve ateşin şahit olduğu ama kimsenin bilmediği, hep ertelenen sevdalar. Çok bile değil, hiç görülmeyen, duyulmayan, söylenmeyen sevdalar.. Toprakla buluşup, toprak olacak hayaller... Yine toprak, yine toprak, yine toprağa sarılmak var.

Bekle nurum, ayım, ışığım, canfezam, her damlası toprağa sır olan gözyaşım, gönüldaşım, gönlümün yaşı, sen bekle!..

Çünkü ben, hayal kurmanın imkânsız olduğu zamanlardan geliyorum.

Bekle!

MUSTAFA SOYUER İLE SÖYLEŞİ

Zübeyde ANDIÇ

"Edebi metnin en büyük özelliği çok anlamlı olmasıdır. Bir metnin okuyan kadar da anlamı vardır. Şahsen ben, bir öykü okuyucusu olarak kendi anlamımı kendim keşfetmek isterim; okuyucum da benim öykümden kendi anlamını devşirsin isterim."

Yazar Mustafa Soyuer'i 2019 yılında Kutu Yayınları'ndan çıkan Ellerin Elime Değdiği Zaman adını verdiği ilk öykü kitabıyla tanıyoruz. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığının 2020 yılında Hasan Âli Yücel Edebiyat Ödülleri kapsamında Öğretmenler Arası Kısa Öykü Yarışması'nda Evin Hâlleri adlı öykünüzle Türkiye birincisi olmuştunuz. Hem ilk kitabınız için hem de böylesi önemli bir yarışmada aldığınız birincilik için sizi bir kez daha kutluyoruz. Söyleşimizin ilk sorusu olarak şunu sormak isterim: Bahsettiklerimin dışındaki hemşehrimiz Mustafa Soyuer kimdir?

1980'de Tokat'ta doğdum. 2002'de Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinden mezun oldum ve aynı yıl Zile Anadolu Öğretmen Lisesine Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak atandım. Hâlihazırda Zile Fen Lisesinde bu görevimi devam ettirmekteyim.

Edip Cansever'in meşhur mısraıdır: "İnsan yaşadığı yere benzer / O yerin suyuna, toprağına benzer." Sanırım bu küçük kasaba da beni kendine benzetti. Tıpkı Zile gibi küçük, dingin, pekmez tadında bir hayatım var. Zaman, insanın en büyük çilesidir bu nevi yerlerde. Yazarak bilhassa okuyarak zaman çilesini lehime döndürdüğüm, üç beş satır bir şeyler üretebildiğim için bahtiyarım.

Yazı hayatımdan da birkaç cümleyle bahsetmek gerekirse birçok yazar gibi ben de ilk önce dergilerde görüldüm. Öykülerim editörlerin dikkatini çekti. Değişik yayınevlerinden kitap için teklifler aldım. Bu teklifler arasından Kutu Yayınlarında karar kıldım ve sizin de buyurduğunuz gibi 2019'da ilk kitabım Ellerin Elime Değdiği Zaman çıktı. Sonrasında gelen birkaç ödül, yeni projeler vs. derken elimin mürekkep bulaşığı hiç geçmedi.

Yazmak; içimizdeki dalgalanmaların, kavgaların, sevinçlerin, hiç susmayan seslerin dışı vuru mudur aslında. Yazma yeteneğine sahip olmak da bir ayrıcalıktır. Siz, yazmayı nasıl tanımlarsınız? Yazmak da sevdaya dâhil mi?

Attila İlhan cevabı vermiş aslında: Yazmak da ayrılık da sevdaya dâhildir elbet. Yazma yeteneğine sahip olmak bir ayrıcalıktır diye buyurdunuz. Bu cümlenize şöyle bir itiraz getirmek isterim: Yazmak her ne kadar yetenekse de büyük bir kısmı çalışmaktır. Bence üstünde çalışılmayan yeteneğin tek başına bir anlamı yoktur.

Yazmak eylemine şöyle bir tanım uygun düşer sanırım: Bilinçaltıyla bilincin hesaplaşması. Pasif kişiliğin, karşı koyamayışın, engel olamayışın, korkunun, arzunun, isyanın, memnuniyetsizliğin, fantezi dünyasının bir şekilde harfler aracılığı ile su yüzüne çıkmasıdır. Yani yazmak, kişinin gerçek hayatta eksik kalan tarafının kalem kâğıt aracılığıyla tamamlanması gayretinden başka bir şey değildir. Sait Faik'in meşhur Haritada Bir Nokta hikâyesi buna güzel bir örnektir. Hikâyenin finalinde göz göre göre bir adamın hakkı gasp edilir. Anlatıcı bu durumdan huzursuz olur. Fakat bu yanlışı eliyle ya da diliyle düzeltme imkânı yoktur. Geriye sadece kalemiyle buğz etme seçeneği kalmıştır. Yazmaya tövbe etmiş olmasına rağmen hemen tütüncüye koşar, kâğıt kalem alır. Çakısını çıkarır, kalemi yontar ve tutup öper. Yazar hikâyesini şu cümleyle bitirir: "Yazmasam deli olacaktım."

Örnekte de olduğu gibi sanırım yazmak, manevi yükünden kurtulamayacağımız şeyleri kâğıda dökme gayretinden başka bir şey değil.

Şüphesiz ki yazmak, salt bir yetenek olarak değerlendirilemez. Okumak, empati kurmak, gözlem yapmak, müzik dinlemek gibi daha pek

çok faktör yazma yeteneğini geliştirir, şekillendirir ve nihayetinde bizi bir edebi türün kapısında bırakır. Öncesinde başka edebi türler arasında gezinmişliğimiz de vardır çoğu zaman. Sizde bu süreç nasıl ilerledi? Öyküde karar kılmanızı sağlayan nedir?

Ben de her Türk vatandaşı gibi yazma eylemine şiirle başladım. Şiirin benim çapımı aşan bir uğraş olduğunu anlayınca şairlere saygısızlık etmemek için öyküde karar kıldım. Öykünün şöyle bir avantajı var ki romanın tahkiyesini, şiirin imgesini rahatça kullanabiliyorsun. Biçim olarak yazara geniş bir özgürlük alanı sağlıyor. Tabi bunlarla beraber öykünün kendine göre zorlukları da yok değil. Her ne olursa olsun öykü okumayı da yazmayı da oldum olası çok severim.

Bir öykünün/şiirin okurla buluşmasından önce geçen zaman kimi yazarlar/şairler için sancılıdır. Eser, kâğıttan ekrana aktarılıp güzellik uykusuna yatırıldığında yazarın/şairin sırtında taşıdığı yük bir nebze de olsa hafifler. Güzellik uykusundan uyandırılan eser, çapaklarından arındırıldığında başkalarının karşısına da çıkmaya hazırdır artık. Öykülerinizi okurla buluşturmadan önce siz nelere dikkat edersiniz? Bir öykünün tamamlanma süreci sizde nasıl ilerler?

Sanırım zor yazıyorum, çok fazla titizleniyorum. Metin en kusursuz halini alsın diye en az yirmi kez yeniden yazıyorum desem inanır mısınız? Okuyucu karşısına çıktıktan sonra bile keşke şu kısmı şöyle etseydim dediğim çok oluyor. Şöyle bir örnek vereyim: Yukarıda bahsettiğiniz Hasan Âli Yücel Öykü Ödülü'nü alan öyküm sadece sekiz word sayfası ama üzerinde üç ay çalıştım. Tolstoy'un Savaş ve Barış'ı sekiz kez yeniden yazdığımı, baskı aşamasında dizgiyi durdurup yeni düzeltmeler yaptığımı düşününce demek ki bu işin doğası böyle, deyip boyun büküyoruz.

Kitabınız yayımlanmadan önce Türk Dili, Türk Edebiyatı, Tahrir, Barbar, Acemi gibi dergilerde ve çeşitli öykü sitelerinde öyküleriniz yayımlandı. Öykülerinizi iki karton kapak arasında toplama aşamasına nasıl geldiniz?

Yukarıda da belirttiğim üzere çeşitli dergilerde yayımlanan öykülerim bir şekilde editörlerin dikkatini çekmiş. Editörler aracılığı ile birkaç yayınevinden kitap teklifi aldım. Ben de yakın dostum Ali Oktay'ın ricası ile genç ve dinamik bir yayınevi olan Kutu'yu tercih ettim. İyi ki de tercihim bu yönde olmuş.

Kitabınızı kelimelerle değerlendirecek olsak ilk akla gelen kelimeler; şiir ve türkü olurdu sanırım. Kitabınızı okurken özellikle şiirden ve türküden beslenen, şiirdeki nahifliği metaforlarla harmanlayıp modern öykünün imkânlarıyla sunan katmanlı öykülerle karşılaşılıyor. Böyle bir değerlendirme "Mustafa Soyuer Öyküsü"nü tanımlamak açısından doğru

bir ifade midir?

Meşhur sözdür: Aslanın bünyesi yediklerinden oluşur. Neyle besleniyorsanız sözünüz de ona göre renk ve biçim alıyor. Kendi payıma, şiir yazmasam da iyi bir şiir okuyucusuyum, diyebilirim. Hafızamda bir hayli şiir vardır. Aynı zamanda müzik de hayatımın vazgeçilmezleri arasında. Özellikle türkülerimizin sesi, kokusu beni derinden etkiliyor. Hâl böyle olunca da öyküde anlattığım bir mevzu ya da öykünün içinde geçen bir kelime ister istemez bende bir mısraı ya da türküyü çağırıyor. Öykülerimde karşılaştığımız şiir, şarkı ve türkü göndermelerinin sebebi budur. Bu durum benim öykümde bir farklılık yaratıyor mu, bu benim sesim midir, bilemiyorum. Bu da sizlerin takdiri.

“Ateş, Köz, Kül” adını verdiğiniz üç bölümden ve on sekiz öyküden oluşan kitabınızda aşk, ayrılık, hüznün temalarının ön plana çıktığını görüyoruz. Bu temalar dikkate alındığında da okur, bireysel göndermeleri fazla olan bir öykü kitabıyla bir yolculuğa çıkıyor. Kitabınızı hazırlama aşamasında tercih ettiğiniz bu tematik yaklaşımdan biraz bahsedermisiniz?

Kitap dosyasında kompozisyon bütünlüğüne önem veriyorum. Ellerin Elime Değdiği Zaman’da böyle bir yol izlemeye çalıştım. Bu durum sonraki çalışmalarım için de geçerli. Mesela hazırladığım ikinci dosyamda sosyal temalara ağırlık vermeye çalıştım. Bir başka dosyamda psikolojik temalar üzerinde çalışmayı düşünüyorum. Biri çamdan bir kavaktan dağılık öykülerden oluşan bir kitabın hoş olmayacağını düşünüyorum.

Öykülerinizde dikkat çeken unsurlardan bir tanesi de öykülerinizin okurun zihninde dondurduğu bir anın, içinde hiç susmayan bir türkünün/şarkının, benden başka kimse bilmesin istediği bir şiirin dizelerine yaslanıyor oluşu. Böyle olunca da kitapta öykü beş sayfa sonra bitse de okurun zihninde bitmiyor. Okurla birlikte yollar aşmaya, ağlamaya, gülmeye, susmaya, yaralanmaya, kısacası yaşamaya devam ediyor. Öykülerinizi yazarken olmasını istediğiniz bu muydu yoksa bu, okurun öyküyü yeniden yazmasından kaynaklanan bir durum mudur?

Eğer buyurduğunuz gibi öykülerim okunduktan sonra da okurun zihninde yaşamaya devam edebiliyorsa kendimi mutlu sayarım. Ki benim öykü anlayışımın temel ilkelerinden biri de budur. Yani bahsettiğiniz bu durum tesadüfi değil, bilinçli bir seçimdir. Kendi okumalarımında da okura düş gücünü kullanacağı bir alan açmayan, okurun düşünmesi gereken şeyleri de söyleyen öykülerden hazzetmiyorum. Edebi metnin en büyük özelliği çok anlamlı olmasıdır. Bir metnin okuyan kadar da anlamı vardır. Şahsen ben, bir öykü okuyucusu olarak kendi anlamımı kendim keşfetmek isterim; okuyucum da benim öykümden kendi anlamını devşirsin isterim.

Kitapta en dikkat çeken öykülerden biri Uzeyir Giden O Tren Yolları. Bu öyküyü ön plana çıkarmanın çağrışım zenginliği olduğunu söyleyebilirim. Öykünün adını okuduğumda aklıma ilk gelen şey Hasan Ali Toptaş'ın Ölü Zaman Gezginleri kitabında geçen “Gitmek fiilinin altını çift çizgiyle en iyi trenler çizebilirmiş.” cümlesiydi. Öykünün ilk cümlesi olan ve başka bir ustanın güzel bir eserinde geçen-Cengiz Aytmatov/Gün Olur Asra Bedel- “Bu yerlerde trenler doğudan batıya gider gelir, gider gelirdi.” cümlesiyle öyküye davet ediyorsunuz bizleri. Abdullah Yüce'nin söylediği Uzeyir Giden O Tren Yolları adlı şarkı bitmeden Nezahat Bayram'ın söylediği Kara Tren Gelmez M'ola türküsüne eşlik ederken buluyoruz kendimizi. Trenlere yüklediğimiz anlamlar derinleştikçe unutulmuş istasyonlarda bekliyor ve “bir tren bileti almakla gitmiş olunmayacağı” gerçeğiyle bir kez daha yüzleşiyoruz. Öykü ilerledikçe satır aralarında Attila İlhan'ın Ben Sana Mecburum ve Üçüncü Şahsın Şiiri ile karşılaşılıyor. Bu geçişler, bu çağrışımlar sizin üslubunuzu ortaya koymasından bakımdan son derece önemli. Bu tespitlere katılır mısınız?

Sonuna kadar katılıyorum. Gerçekten güzel tespitler. Uzeyir Giden O Tren Yolları, kitap içerisinde benim de sevdiğim öykülerden biri. Öyküde, sizin de tespit ettiğiniz gibi, metinlerarasılık bağlamında birçok edebi metinden, yerli edebiyat ürünlerimizden ziyadesiyle istifade ettim. Bundan asla gocunmam. Ne derler bilirsiniz: “Çaldımsa da miri malı çaldım.” Ki zaten günümüz postmodern edebiyatı büyük oranda metinlerarasılık bağlamında ilerliyor. Örneğin tren deyince kendi deneyimlerim, evvelce okuduğum metinler, dinlediğim müzikler, başkalarından dinlediklerim vs. toplanıp geliyor. Bütün bu malzemeyi estetize ederek bir şekilde kullanmaya çalışıyorum. Yaptığım bu. Tabii yapmaya çalıştığım şey anlaşılmalı isterim. Siz de takdir edersiniz ki postmodern edebiyat, okurdan da yazardan da iyi bir okuma kültürü bekler. Mesela sizin de bahsettiğiniz öykünün açış cümlesi Aytmatov'un Gün Olur Asra Bedel romanından bir alıntıdır. İsterim ki okuyucu bu cümlemin mezkûr yazardan alıntı olduğunu bilsin, niye böyle bir açış cümlesini tercih ettiğimi sorgulasın.

Şu hususa da dikkat çekmek isterim: Bizde üzerinde akademik bir çalışma yapılması gereken bir tren edebiyatı mevcut. Tren bizim insanımızda ayrılığı, gurbeti, sıla özlemini, vedaları vs. çağrıştırıyor. Modernitenin bir simgesi olarak trenin bu derece kültürel kodlarımıza işlenmesi şarkılarda, türkülerde, manilerde kendine yer bulması dikkate değerdir. Uzeyir Giden O Tren Yolları, bu tren edebiyatı külliyatına bendenizden küçük bir katkıdır diyelim efendim.

Kitapta Kül adını verdiğiniz üçüncü bölümde tek bir öykü var: *Baba, Oğul ve Kutsal Karar*. Bu öykü, hem tema olarak hem de teknik açıdan diğerlerinden farklı kurgulanmış, güzel bir öykü. Öykü aslında öteden beri var olan, bireysel olarak başlayıp toplumsal hafızamıza yer eden baba-oğul ilişkisinin maalesef ki kanlı sonlanmış örneklerden biri. Öyküdeki

kahramanların kendi gerçeklerinde kendilerini savunma biçimleri oldukça etkileyici. Babanın “*Babam neyi sevmişse ben ondan şiddetle nefret ettim. Babamı ağlatan şeylere, ben kahkahalarla güldüm. O hangi Tanrı’ya iman etmişse ben onu inkâr ettim.*” itirafı da katil oğulun “*Kalın kaşlarıyla çocukluğumun üstüne kurulmuş kocaman bir mezarlıktı babam.*” benzetmesi de karakterlerin hafızalarında yer etmiş “baba” figürünü çarpıcı bir şekilde ortaya koyuyor. Ayrıca öykünün kurgusuna uygun seçilmiş kelimeler ve deyimler yaşadığımız toprakların dilini yansıtmaları bakımından vurgulanması gereken durumlardan biri diye düşünüyorum. Bu öyküye dair ne söylemek istersiniz? Size bu öyküyü yazdıran şey nedir?

Baba - oğul çatışması, insanoğlunun Cennet’ten çıkarılmasından sonraki ikinci büyük sorundur. Âdem’in oğulları arasındaki kıskançlık, Âdem’in Habil’den yana taraf olması, Kabil’le uyuşamaması ve ilk kanın bu şekilde toprağa düşmesi kutsal kitaplardan hepimizin malumudur. Yine Kuran’da ve Tevrat’ta kıssası nakledilen Yusuf Peygamber olayı da baba- oğul çatışmasına ve kardeş kıskançlığına iyi örnektir. Ben “Baba, Oğul ve Kutsal Karar” adlı öyküde bu kadim temayı ele almak, tarihlerce ve kutsal kitaplarca masum gösterilenin değil de zalim diye takdim edileninin bakış açısıyla bakmak istedim.

Baba – oğul çatışmasının psikolojik etmenleri de çoktur. Mesela Freudyen bir bakış açısıyla olaya yaklaşacak olursak erkek çocukta 3-6 yaş arasında ortaya çıkan Oedipus Kompleksi, yani kısaca anneyi babadan kıskanma durumu, babaya karşı beslenen düşmanlık ileriki yaşlarda baba - oğul çatışması olarak farklı şekillerde tezahür ediyor. Bana göre baba oğul çatışmasının temelinde babanın çocuğunu bir devamı gibi görmek istemesi, aynı etkilere benzer tepkiler vermesini istemesi, çocuğunun da kendine göre bir duygu dünyasının olduğunu, kendine göre doğru ve yanlışlarının olduğunu algılayamaması bu çatışmayı doğuruyor.

Şunu da belirtmeden geçemeyeceğim. Öyküyü okuyanlardan aldığım genel tepki şu oldu: “Bu öyküde yaşayan baba sanki benim babamdı.” Demek ki hepimizin babası birbirine benziyor.

Kitabınız çıkmadan önce farklı dergilerde yazdığınızdan bahsetmiştik. Hangi türde eser verirse versin her yazar ve şair için özellikle “kanonik” dergilerde yer almanın son derece önemli olduğunu biliyoruz. Siz bu konuda neler söylemek istersiniz? Şu an dergilerle irtibatınız nedir?

Dergicilik işi gitgide sarp sarıyor malumunuz. Birçok dergi artan maliyetler yüzünden, okur bulamamaktan kapanıyor ya da can çekişiyor. Böyle bir ortamda dergicilik yapmak hakikaten cesaret işi. Evet, dergiler edebiyatın mutfağıdır. Birçok yazar dergilerden sivrilmiş, kendini göstermiştir. Bu cihetiyle dergi çok mühimdir. Ancak günümüz dergileri kadro dergisi halinde çıkıyor ya da siyasi görüşler bu noktada çok belirleyici oluyor. Takip ettiğim

bazı dergilerdeki şiirleri, öyküleri okudukça dergilere yazı göndermekten hepten imtina ediyorum. Ricasını kıramayacağım dostların dışında dergilerle aram, şu ara pek iyi değil.

İlk kitabın heyecanını aşmış, bundan sonraki kitap için dosyasını tamamlamış ve yayınevine göndermek üzere bekleyen bir Mustafa Soyuer var mı karşımızda? İleriki günlerde bir okur olarak bizleri ne(ler) bekliyor?

Efendim, yukarıda da belirttim ikinci dosyam baskı aşamasına geldi. Ayrıca MEB'e bir proje romanı yazdım. Sanırım o da yakın bir zamanda baskıya girecek. Yazı yolunda bazen tez bazen aheste ilerlemeye devam ediyorum.

Son olarak dergimizle ilgili söylemek istediğiniz şeyler var mı? Söyleşimizi kabul edip verdiğiniz samimi cevaplar için de bir kez daha teşekkür ediyoruz.

“Dört Mevsim” uzun zamandır takip ettiğim bir dergi. İçerisinde çok kıymetli metinler okudum. Okul kütüphanemizde de oldukça popüler bir dergi. Öğrencilerim beğenerek takip ediyor. Ben edebiyat adına, şahsım adına Dört Mevsim'e omuz veren, her mevsim bir adım daha ileriye taşıyan dergi idaresine, yayın kuruluna şükranlarımı bildirmek istiyorum. Ayrıca derginizin sayfalarında bana da yer ayırdığınız için size de teşekkürlerimi bildirmek isterim.

ÇİZGİ

Ayşe KILIÇGİL

TÜRKÜLER KİMLİĞİMİZ

M. Mustafa ERDAL

Bir insan topluluğunu millet yapan değerler sistemi asırlar içerisinde acılarıyla, sevinçlerle yoğrulan tecrübeler ışığında oluşur. Tek tek insanların nasıl aidiyetleri, kimlikleri söz konusuysa milletlerin de bir kimliği vardır. Söz konusu kimlik, o milletin kültürüdür. Kültürün de en somut ve rahat ifade ediliş biçimi milletimiz için türkülerimizdir denilebilir. Yani türküler bizim kimliğimizin, kim olduğumuzun belgeleridir.

Millet olarak tarih boyunca hangi coğrafyalarda bulunmuş, oralarda nasıl bir hayat yaşamış; hangi milletlerle ne şekilde karşılaşmış, onlardan ne almış, onlara ne aktarmışsak bütün bunların izini türkülerimiz üzerinden sürebiliriz. Türkülerimiz bizi hayatımızın hiçbir anında yalnız bırakmaz; doğumumuzda, ölümümüzde, düğünümüzde, bayramımızda, oyunumuzda, eğlenmemizde hakiki bir dost misali hep yanı başımızdadır. Asırlar boyunca sevdamızı, hasretimizi, sılamızı, gurbetimizi, türkülerimizle dile getirmişiz. Türk milleti neye üzülür; neye, sevinir, acısını, sevincini nasıl dışa vurur; bunu türkülerimize bakarak tespit etmek, anlamak mümkündür. Milletimizi merak eden, tanımak isteyen bir yabancı; sağlıklı veriler ışığında doğru bilgiye ulaşmak istediğinde türkülerimize kulak verirse orada uzun boylu inceleme ve araştırmaya gerek kalmadan milletimizi bütünlüklü olarak görme imkânı bulur.

Tertemiz bir sevgiyi, âdeta melekler âleminde bir hava estirerek şu Karacaoğlan türküsü ne de güzel dillendirir:

“İncecikten bir kar yağar

Tozar Elif Elif diye

Deli gönül abdal olmuş

Gezer Elif Elif diye...”

Çetin hayat şartlarını, yaralı insanın yüreğinden yükselen feryadı Kaplanî’den duyup da sonsuz kederlere kapılmayan var mıdır?

“Karanlık bir gece yol görünmüyor,

Yürüyorum dikenlerin üstünde.

Kara çalı bana aman vermiyor,

Yürüyorum dikenlerin üstünde.”

Türkülerimiz çoğu zaman okuma yazma dahi bilmeyen, bariz özelliği doğruluğu, dürüstlüğü ve samimiyeti olan insanlarımızın gönlünden taşıp gelen çağlayanlardır. Türkü yakılır, yakıcıdır. Yanık bir kalpten yükselir, yaşanmışlığından güç alır; yanmakta olan bir kalbe gelip konuştuğunda yerini bulur, her gönülde farklı farklı şekle ve anlama bürünür. Yangını söndürmese bile hane sahibine dert ortağı, can yoldaşı olur.

Vatan, millet sevdasıyla cepheden cepheye koşan Mehmetçiğimizin niyetini, akıbetini Çanakkale, Yemen türküleri veciz bir biçimde ortaya koymuştur:

“Havada bulut yok, bu ne dumandır?

Mahlede ölüm yok, bu ne figandır?

Şu Yemen elleri ne de yamandır.

Ano Yemen'dir, gülü çemendir.

Giden gelmiyor, acep nedendir?”

İnsanın dünya macerası çok çeşitli şekillerde anlatılabilir; ancak Veysel'in şu dizeleri kadar yüreğe işleyeni “İşte budur.” dedirteni az bulunur:

“Uzun ince bir yoldayım

Gidiyorum gündüz gece

Bilmiyorum ne haldeyim

Gidiyorum gündüz gece”

Baharın gelişi, şu halk türküsünde hem de çiçeklerin geçit töreniyle yine onların dilinden en güzel ifadesini bulmamış mıdır?

“Çiğdem der ki ben elayım

Yiğit başına belayım

Hepisinden ben âlâyım

Benden âlâ çiçek var mı

Al baharlı mavi dağlar

Yârim gurbet elde ağlar”

Biz daha çok sözlü kültüre sahip bir toplumuz. Onun içindir ki kendimizi ifade ediş şeklimiz de yine sözlü kültür üzerinden olmuştur. Bu kültürün de en önemli unsuru türkülerimizdir. Türkülerimiz bizim tarihimiz, folklorumuz, coğrafyamız, felsefemiz, sosyolojimizdir. Türkülerimiz bütün bunlara dair sağlam veriler sunar. Bu eserlerimiz vasıtasıyla gönlünden gönüle yol bulmuş, türküce bir dil geliştirmiş, biz böylece biz olmuşuz.

İnsanda dağ gibi gönül bulunduğunu; bu dağ gönüller arasında yol, bir gizli dil olduğunu Neşet Ertaş'ın şu türküsü ne güzel söyler:

“Gönül dağı yağmur yağmur boran olunca

Akar can özümde sel gizli gizli

Bir tenhada can cananı bulunca

Sinemi yaralar yâr oy yâr oy

Dil gizli gizli dil gizli gizli”

Bazı insanların dünyada daha çok neye, nasıl itibar ettiğini Neşet Ertaş'ın şu türküsü kadar hangi felsefe, psikoloji ya da sosyoloji kitabı arı, duru bir biçimde anlatabilmiştir?

“Ey gariip gönüllüm dertli yoldaşım

Neden belli değil baharım kışım

Var mıdır sormazlar ekmeğin aşım

Zengin isen ya bey derler ya paşa

Fakir isen ya abdal derler ya çingen haşa!”

Devletlerin, sınırları belli esaslara göre çizilmiş somut birtakım haritaları vardır vatan coğrafyasını gösteren. Ancak iş bunu belirlemekle bitmez, vatan sadece o somut haritadan ibaret kabul edilemez. Bir de gönül coğrafyası vardır; işte onun sınırlarını belirleyen, gönül yurdunu şekillendiren türkülerdir. Biz dağımızı, taşımızı, kurdumuzu, kuşumuzu, köyümüzü, şehrimizi türkülerimizle tanır, öylesine gönülden, candan severiz.

Erzurum dağlarının kar ile boran, Urfa'nın etrafının dumanlı dağlar, Mardin Kapı'nın şen olduğunu, Diyarbakır etrafında bağlar bulunduğunu, Kütahya'nın pınarlarının akıştığını, Kırşehir'in güllerinin bittiğini, Çiçekdağı'nda yitirilen yârin uğrun uğrun arandığını, Yozgat'ı sel, Sorgun'u duman aldığını, Sivas ellerinde sazlar çalındığını, Antep'in hamamlarında külhanların sallandığını biz hep türkülerden haber almadık mı?

Türküler canımız, özümüz, tarihe düşülmüş sözümüzdür. Türküler vatanımızın tapusu, gönüllerimizin kapısıdır. Türküler birliğimiz, dirliğimiz, tüten bacamız, yanan ocağımızdır. Türküler yaylamızın duru pınarı, ormanımızın ulu çınarı, vatan evladının canı, cananıdır. Türküler halaydır, bardır; borandır, kardır. Vatan teknesindeki millet hamurunda türkü mayası vardır. Türkü havada bulut, seven dertli gönülde taptaze umuttur. Biz türkülerle oturur ağlar, kalkar oynarız.

Türkü esastır, özdür; laf değil sözdür. Türkü sevinçtir, yastır; güzeldir, hastır.

DÖNÜŞ

Buket UÇAR

Küllü, bütün çabalara rağmen bir türlü girmiyordu çuvalın içine. Can işte... Küllü evin fare avcısı, işlerini biraz aksattı son günlerde, İnatçı Latife de onu emekliye ayırma kararı aldı bu sebeple. Bulduğu çuvalın yırtık yerini, kedicik oradan çıkmasın diye, dikti o kadar işinin içinde. “Eskisi olmayanın yenisi olmaz,” derdi anası. Fareleri yakalıyordu iyi güzeldi de önüne geleni tırmalamaya, gözlerini kısıp kötü kötü bakmaya yemeklere burun kıvırmaya mutfaktan da aşımaya başlamıştı. “Gel işte! Herkes eve dönmeden bırakıp geleyim seni,” diyerek koşturuyordu peşinde. Onun da yuvasıydı burası, kapı dışarı ediliyordu, can ata ata girecek değildi ya çuvala. Çukurova'nın sıcaklığı iyice yakmadan düşmeliydi yola. Kafasına koyduğunu yapardı Latife Hatun. Tuttuğunu koparmada yolundan şaşmamada üstüne kimse yoktu. Kedinin bir anlık boş bulunmasıyla yakaladı, aldı onu çuvalın içine. Çuvalın ağzını gevşekçe bağladı, zeval gelsin istemezdi içindeki cana. Ayağına geçirdiği naylon terliği sürüye sürüye koyuldu yola, kedi de sırtında.

Sıcak olmaya sıcaktı hava ama sabahın ilk saatlerinde sıcaklık bayıltacak kadar değildi daha. Burada, bu topraklarda, sıcak başka bir şeydi, bunu hissettirebilecek sözcük yok dağarcıklarında. Sadece sıcak der, çok sıcak der geçerlerdi, anlam bulsa da bulmasa da. Denizden gelen hafif esintinin taşıdığı nem yapış yapış bir his bırakıyordu bedeninde. Yolun sol tarafına baktı göz ucuyla, sınımsız ağaçlığa, ağaçların arası çalılarla önü de otlarla kapanmıştı. Korktu, ortalıkta Allah'ın bir kulu yoktu. “Bir at arabası da mı geçmez şansına,” dedi ses olsun diye. Sessizlikten bir de yalnızlıktan hiç hoşlanmazdı İnatçı Latife. Yolun sağ tarafına iyice yaklaştı. Yuvaların sıcaklığına, derinden gelen seslerin kulağında bıraktığı anlamsız kıpırtıya bıraktı kendisini. “Briketle örülüp beyaz kireçle boyanmış duvarların arasından kara kara bakan tahta kapılar evlerin bahçelerine açılıyordu, çeşit çeşit hayata... Evler yola açılan bahçe kapısından olabildiğince uzakta, ağaçların arasındaydı. İşte bu sebepten sesler derin bir kuyudan çıkan uğultu gibi dökülürdü yola hafiften, karışırdı toza toprağa, yoldan geçen biri varsa da umut olup çarpardı kulaklarına.

Toprak yolda ilerliyordu, ayağındaki naylon terliği ile birlikte aklına üşüyen düşünceleri de sürüyordu. Yolda tozu dumana katmıştı, aklından geçenleri aklarına. “Bir Of Çeksem Karşıkı Dağlar Yıkılır” türküsünü söyledi arkasına arkasına çünkü başına bulutları geçiren heybetli Amanoslar yüklenmişti sırtına. Biraz gitmişti ki ayağındaki terliğin sağ eşinin tarak tarafından yırtık olduğunu fark etti. Yüreği gürpledi, içinden saydı döktü. Zihni söyledi, zihni dinledi; ağzı sustu, kulakları duymadı söylediklerini. Bu kedi işini hallettikten

sonra gün içerisinde yapması gereken işleri hayalinde balon balon sıraladı. Önce yemeği vurmaliydi ocağa, akşama oğlu ile kocası yorgun dönerdi yuvaya. Sebzeler sulanacak, ineğe ot yolunacak... “Sağması kolay iş,” dedi duyulur bir sesle. Tavuk yemlenecek... “Uyy çamaşır da biriktiydi.” işleri sıraladıkça kafasında, hızlandı adımları. Terliğin yırttığı yavaş yavaş geliyor parmaklarına. “Çamaşır da yarına artık.” dedi yine sesli bir şekilde. Baktı ki hayallerinin seması balonlarla kaplandı, patlattı hepsini “Offf!” diye çıkardığı dikenli sesle. ‘Önce şu kediyi uzaklaştırayım hele,’ dedi içinden.

Yorulmuştu. Ayağındaki terlik de canını sıkıyordu. Sıcak bunaltmaya yükü ağırlaşmaya başlamıştı ki Deli Çay göründü uzaktan. Sırtındaki miyavlayan kediye bağırdı hırslıdan: “Atarım seni çaya!” Atmazdı, atamazdı, canına olsaydı kastı, hazırlardı zehri... Böyle pašalar gibi sırtında taşımazdı. Ne pişireceğini düşündü yolun devamında. ‘O bunu yemez, bu onu yemez,’ “Amaaan! Yemezlerse yemesinler.” sözlerini dilinden dökerek hiddetlendi. Sırtındaki çuvalı hoplattı, birkaç saniyelğine de olsa sırtını rahatlatmak umuduyla. Panikleyen kedi çuvalın içinde bir tur attı. Olabildiğince uzaklaştırmak istiyordu kediyi evden, geri dönüp gelmesiydi kaygısı. Deli Çay’ da elini yüzünü yıkadı, kafasındaki boncuklu örtüyü çıkarıp ıslattı, ıslak ıslak başına geri doladı. “Ohhh!” diye bir ses çıkardı, serinlemişti biraz. Ağaçların arasındaki çalılırları araladı, bir yola daldı. ‘Aman Latife bir de bunun dönüşü var, inat etme işte.’ dedi kendi kendine. Çuvalı bağladığı çaput parçasını dikkatle çözdü, bu defa da gözlerini yine gevşekçe bağladı aynı çaputla, bıraktı bir kenara kediyi, az sonra açılırdı gözleri. Çuvalı aldı eline, lazımdı o kendisine. Oradan hızla ayrıldı.

Güç kuvvet kalmamıştı bedeninde. Gelirken tasavvur ettiği işler tek tek çekiliyordu köşesine. “Yemeği yapayım yeter.” dedi. Terlikteki yırtık gittikçe iniyordu, daha dikkatli basmaya başladı yere. Yolda rastladığı yeşil otları yolup yolup çuvala attı. Tam çuvalı sırtlayacağı anda terliği tutan son naylon parçası da pırttı. “Hay aksi!” diye inledi. Yırtık terliği de kattı otların içine. Ayağının biri yalın biri terlikli devam etti yoluna. Çıplak ayağı acıdikça terliği ayağında değiştirdi, o da ayağına ters geldi de yürüyemedi. “Toprağı da yanıyor, havası da yanıyor, suyu da bu memleketin.” diye bağırdı yolun kenarındaki arkta ayaklarını yıkarken. Neyse ki arkta su akıyordu bugün. Yan taraftaki evin kapısından bir kadın başını uzattı:

“Ne oldu bacı?”

“Olmadık şey yok ki.” dedi, sinirle. “Gel de biraz dinlen.” diyerek davet etti evin sahibi onu içeriye. Aralık kapıdan girdi bahçeye, oturdu bir kütüğün üstüne. “Sula hele beni bir de.” dedi diliyle ve yalvaran gözleriyle. Su geldi, ayran da getirdi evin kızı, buz gibi hem de. “Allah razı olsun.” dedi, biraz sakinleşmişti. “Pek de güzelmişsin, var mı yavuklun ya da yuvan?” diye sordu açık açık. Anası bir göz etti, kız çekildi yanlarından. Hâlbuki talibi değildi,

soru yanlış yere gitti. Bir açıklama yapmadı, belli olmazdı ki bugünün yarını.

“Bu halin ne bacı? Yükün çuvallı, ayağın yalın...”

Olanları anlattı Latife Hatun kadına bir nefeste. Nefes almadan sordu akabinde:

“Kimlerdensin sen?”

“Tomaraklardan.”

“Sen Zeynep’in gelini misin yoksa?”

“He, kaynanam.”

“Yenilerde göçtünüz siz buraya.”

“Selden kaçtık, yukarılardaydı evimiz.”

“Biz de gülüm, sel ne çok yuvayı kattı önüne.”

“Burada da su yok bacı, zorla suluyoruz zerzevatı. Evi tamamlayamadık daha. Yarı yerinde yaşıyoruz, yarım yerini yapıyoruz dura kalka.” dedi parmağıyla ve kafasını arkaya doğru atıp iyice sivriltiltiği çenesiyle evi işaret ederek.

“Olsun gülüm olsun. Ev dört duvar, onu yuva yapan içindeki insanlar. Bedende kan ne ise yuvada can da odur. Zenginsin bak, etrafında kızlar oğlanlar. Tadını çıkar bu günlerinin. Ev tamamlanır, eskir bile. Ağzının tadı olursa ev görünmez gözüne. Bak, benim ev suyu çekilmiş değirmen gibi ıssız kaldı. Şu İnatçı Latife söktürdü dünyaya inadinı da çocuklarının bahtını yapamadı, yanında tutamadı onları.”

Kadın onu üzdüğünün farkına vardı. Konuyu dağıtmak için su konusunu yeniden açtı.

“Suyu olsaydı bir de...”

“Bizim de imtihanımız sudan, hem varlığından hem yokluğundan.” Latife Hatun’un bu sözü kadını düşündürdü bir müddet. Yine onun sesiyle geldi kendine.

“Ben gideyim, vakit geçiyor, şimdi akşam oluverir.”

“Patıcan topladık bahçeden az önce, at arabasıyla hale götürecekler, seni de bırakınlar evine.” dedi aceleyle. Kalabalık, koşturmaca... Huzuru anımsadı bunlarla. ‘Belli ki bu yuva varlıklı, varlık parayla değil insanla. Nasıl da neşeliler. İş varsa huzur da olur, gelir de olur o yuvada,’ diye fısıldadı yüreği kulağına. Ayağına da naylon terlik taktılar evden. Bindi at arabasına, nalların sesleriyle yarışan tekerleklerin gıcirtısına bıraktı kendisini. Çıkan seslerin fon müziğinde o hayalden o hayale koştu yine. Ne filmler çevirdi aklında bir bilerseniz. Evin

sahibinin kızını gelin bile getirdi evine. Evini yuva yaptı ona, hayalinde yoldaş oldu kendisine bir süreliğine. Kızı vardı bir tane ama gelin vermişti onu iki günlük yola. “Ah! Nasıl da iyi gelir bu kız bana.” diyerek gülümsedi. “Bir şey mi dedin bacı?” diye güreledi arabacı. Arabacının sesi ile ayıldı. “Ben şurada ineyim gardaş.” dedi şaşkınlıkla. Az kalmıştı yolu, yürürdü nasıl olsa. Ayağındaki terliği de çıkarıp attı arabaya. ‘Ölürüm kalırım da belli mi ola.’

Çuval ağırlaşmıştı sanki. Çok da yürümeden geldi bahçe kapısına. Tavuklar koştura koştura inekler ahırdan sesleriyle onu karşıladı. “Şükürler olsun ses var ocağımda.” dedi, neşesi gelmişti yerine. Herkesin evi işte... Koşturdu tavukları yemledi, çuvala topladığı otları ineklerin önüne dökerken fark etti patlıcanları. Yırtık terliği aldı sofadaki serili hasırın kenarına attı. “Diker, çamaşır yıkarken giyerim.” dedi ineklere. “Sen evme işin evsin derler ezelden beri. Akşam yemeğimi sırtımda getirmişim.” dedi, sesi ineklerin seslerine karıştı. Kedi aklına geldi, içi cızladı.

Vakit ikindiye geçti. Yemeği ateşten aldı yere, tavukları kışladı. Hasırın üstüne tahta sedirden sürüdüğü yastığı sonra da kendisini attı. Yanı başında duran terliğe baktı, dikesi yoktu. Gözleri gidip geliyordu, direnmiyordu uykuya. Gerçek ile hayal arasında sağdı inekleri, ekmek suladı, patlıcanın yanına da dünkü yoğurtla ayran yaptı. Tam dalarken de çocukları geldi aklına. Ciğerinden tedavi gören küçük oğlu, doğunun ilindeki asker oğlan, iki günlük uzaktaki kız... ‘Uyusam şimdi, sonra uyansam; kız gurbetten, oğlan askerden, hasta revirden dönmüş olsa yuvaya...’ diyerek karıştı uykunun arasına. Kendisi gibi inatçıydı gözleri de, bir gram yaş akıtmazdı ne kadar özlese de. “Sen bizi sevmiyorsun.” derdi çocukları sert mizacına karşı. “Ne yapayım, sırtımda mı taşıyayım?” diye sorardı sevgisini anlatmak yerine. Sırtında taşırdı onları kaplumbağa gibi, nerede olurlarsa olsunlar yüreğinde. Neşesi onlardı, huzuru onlar, yuvası onlar, bunu onlara belli edemese de. Uykunun arasından yaş aktı İnatçı Latife’nin yüzüne. Bağına bir külek buğday gibi toplardı onları zaman zaman, sonra taşlardı hoşlanmadığı hatıraları arasından, geri dağıtırdı yavrularını yerlerine. Onların bu yuvada toplanacağı gün gelecekti, inanıyordu buna. Tohum gibi bekliyordu zamanın altında her şey, onun da koynunda. Açınca güneş, sulanınca toprak rengârenk olacaktı dünya. Anaların görevi biraz da umudu sulamak gözyaşlarıyla ne de olsa.

Bir süre uyudu, gözlerini araladı, hava karardı karacak. “Adamınan oğlan dönerler şimdi, kalk dişi kuş işine bak.” dedi uykunun çatallaştırdığı sesiyle, demesiyle oğlunun sesini duydu kapının önünde. İşten dönmüşlerdi. Ayılmaya çalışırken ayağının tabanında hareket eden bir ıslaklık hissetti. Ruhu bedenine çabucak döndü, kafası gözleriyle ayaklarına. Küllü yırtık terliğin arasından tabanlarını yalıyordu sahibinin. İnatçı Latife’nin kendisine baktığını gördü. “Miyaaav!”

İNSANOĞLUNUN HAYATTA KALMA SAVAŞI: KURDUN GÜNÜ

İsmail ÇAKMAK

Sinema tarihi incelendiğinde kıyamet sonrası (post apokaliptik) senaryoların kadraja alındığı bilinmektedir. Savaş sonrası olası durumlar ve doğal felaketlerin insanoğlunun kaderini nasıl etkileyeceği konusunda fikir pratiklerini konu edinen bu tür senaryoların, kutsal kitaplarda yer alan kıyamet -âlemin tamamen sona ermesi- senaryosuyla da ilgili bir tarafı vardır belki. Bu türün sinemaya uyarlanması denilince, “izleyiciyi rahatsız etmeyi” kafasına koyduğunu söyleyen Avusturyalı yönetmen Michael Haneke akıllarda mekân tutan önemli yönetmenlerdendir. 2003 yılında senarist ve yönetmen olarak konumlandığı “Kurdun Günü” filmi de post apokaliptik türün seçkin örnekleri arasındadır.

Film; hangi sebeple kaçtıkları bilinmeyen şehirdeki insanların apar topar kırsala kaçışlarını anlatır. Bu süreçte filmin ana karakterleri olan bir aile, bu kaçıştan sahibi oldukları dağ evine gelirler. Fakat evin içinde beklenmedik misafirler vardır. Aile babasının evde vurulmasıyla, anne figürüne can veren Anne (Isabelle Huppert), çocukları Eva ve Benny bilinmedik yollara düşerler. Yanlarında az bir yiyecek ve bisikletleriyle ülkeye çökmüş kasvet havası içinde bir tren istasyonuna kadar ulaşmayı başarırlar. Yol boyunca gördükleri insan ve hayvan ölüleri kaosun boyutunu gözler önüne serer. Anne ve çocuklar yolculukları sonucunda bir tren istasyonuna gelir. İstasyondaki bir grup insan kendilerini kurtaracak treni beklemektir. Fakat yiyecek ve su sıkıntısı insanların psikolojilerini alt üst etmiştir. Herkes bir kıyamet senaryosunun içindedir. Bundan sonrası artık hayatta kalma mücadelesine dönüşür. İstasyondaki kişiler çok memnun olmadıkları bir düzen kurmanın telaşı içinde, sürekli gerginlik havasında trenin gelmesi ve kendilerini kurtarması umudu ile hayata tutunmaya çalışırlar. Anne'nin oğlu Benny'nin zaman hastalığı belirti gösterir ve burnu kanamaya başlar. Daha da kötüsü anne, kocasının katili ile istasyonda karşılaşır. Günler geçtikçe şartlar ağırlaşmaya başlar ve yaşananlar dayanılmaz bir hâl alır. Şartların ağırlığına dayanamayan bazı insanlar intihar eder ve bazıları da bu düşünce içinde metcezirler yaşar. Radyodan gelen haberler de pek iç açıcı değildir. Su sıkıntısından dolayı insanlar sahip olduğu ufak tefek eşyaları bile bir damla su karşılığında vermeye hazırdır. En büyük sorunlardan biri de istasyonda sadece yaşlıların ve gençlerin dışında çocukların olması işleri iyice içinden çıkılmaz bir hâle getirir. Olayların boyutu o kadar değişir ki insanlar birbirlerine şiddet uygulamaya da başlar. Yine de ellerindeki tek sığınak "umut"tur. Filmin sonlarına doğru Benny'in kendini yakmaya kalkışması, son noktadır. Kadraja giren son sahne, bir trenin camından görünenlerdir.

Sonuç

Haneke, bu filmde tahribe uğramış bir dünya düzeninden bahseder. Yönetmen, müreffeh bir toplum hayatının bir anda değişmesiyle insanların birçok duygudan mahrum kalarak olumsuz ve birbirine zarar veren duygulara nasıl kapıldığını açık yüreklilikle anlatmıştır. Yasal bir otorite olmadığına bunun yerini "anarşik" bir düzenin aldığını da kadraja giren görüntülerden anlıyoruz. Paranın olmadığı bir düzende insanların değerli saydıkları eşyalarını bir "değiş tokuş" aracı olarak kullanmaları da düzenin nasıl evrildiği konusunda fikir vermesi açısından oldukça önemlidir. Sonda tren camından verilen görüntüler "yeni" düzenin belirsizliği üzerine bir gönderme olarak yorumlanması açısından kayda değerdir. Film, bunların dışında aile ilişkilerini merkeze almasıyla da farklı bir bakış sunmaktadır. Thomas Hobbes'in "*insan insanın kurdudur*" söylemi bu filmde âdeta kendini açık bir şekilde göstermiştir. Bu noktada Haneke'nin film boyunca karanlık ve kasvetli renkleri seçmesi de tesadüf değildir.

AHMET ÇAVUŞ DURAĞI

Ayşegül SEZEK

Merhaba ben Ayşe;

Bu benim ilk günlük deneyimim. Sana nasıl hitap edeceğimi bilemiyorum. Demode bir şekilde 'sevgili günlük' demek istemesem de sanırım böyle hitap edeceğim. Evet sevgili günlük başlıyorum.

Dedem vefat ettiğinde babam henüz çocuk yaştaymış. Babam ve babaannem yıllar boyu iki can yaşamış. Annemle babam evlenince annem de dâhil olmuş bu küçük aileye. Sonra ben doğmuşum. Beraber büyütmüş annem ve babaannem beni. Geçen seneye kadar babaannemle yaşıyorduk. Ev ev üstüne olmuyormuş annem öyle diyordu ve biz bu sene babaannemden ayrıldık. Babaannemin bir kuru canı koca ev oldu da, ev ev üstüne olmadı anlayacağınız.

Annem ve babaannem severler birbirlerini aslında. 'Soğanın sıkındansa seyreği iyi olur, varsın evimiz ayrılınsın gönüller ayrılmasın yavrum' deyip annemin ayrı ev isteğini olgunlukla karşıladı babaannem. Biz de babaanneme yakın başka bir semte taşındık haliyle. Babaannem evinde kaldı, Ayaroğlu Apartmanı'nda...

Bugün çarşamba; annem, babaannem ve tüm Ayaroğlu Apartmanı sakinleri toplanıyor yine; bugün ise misafir ağırlama sırası babaannemde. Annem de hiç kaçırmaz eski komşuları görme fırsatını, bir tepsi de börek yapar babaanneme götürmek için. Eee, gelin tabi yardım etsin kayınvalidesine.

....

‘Okul çıkışı babaannene gel yavrum, paranı çantana koydum. Bak dolmuş binince, bu dolmuş Ahmet Çavuş Durağı'ndan geçiyor mu diye sor, sonra bin dolmuş yavrum; babaannenin evinin önünü geçmeden de inecek vaaaaar diye bağır tamam mı? Aman durağı kaçıрма yavrum, hadi göreyim seni; büyüdü benim yavrum yaa başarır, maşallah maşallah’.

Yere diz çöküp boyunu boyuma hizalayan annem hızlı hareketlerle montumun düğmelerini iliklerken sıkı sıkı tembih etmişti neler yapacağımı.

Sabah okulda olacağım, okul çıkışı babaanneme gideceğim ve en heyecanlı kısmı geliyor; ilk defa tek başıma dolmuşa bineceğim. Heyecandan ölüyorum, sanki bir macera filminin başrolü verildi bana, inanamıyorum, annem de dedi ya, büyüdüm ben artık. Aslında tam olarak annemin büyüdüğümü düşündüğünü sanmıyorum, tamamen içi rahat bir şekilde babaanneme gitmek istiyor o kadar.

Saatler geçmiyor, okulu kırıp erkenden gitsem mi babaanneme, öğretmene de karnım ağrıyor derim hem. Uff o zaman da yalan olur, Allah günah yazar, olmaz. Erkenden şu okuldan çıkıp maceraya atılmalıyım. Allah'ım tek başıma dolmuşa binmek... Para cebimde, en arkada yer varsa oraya otururum, oturduğum yerden; ‘şu parayı uzatır mısınız? bir kişi...’ derim. Kendim yaparım, başarırım. Annemin; ‘Elini oraya değme hep pis oralar, başını cama yaslama, ayağını sallayıp durma, kalk yavrum sen benim dizime otur, teyze yaşlı otursun’ gibi sıkıcı cümlelerini duymadan rahat rahat yolculuk. Oh bee.

Bir yandan da korkmuyor değilim, ya yanlış dolmuşa binersem ya kaçırırsam durağı? Yok canım soracağım ya ‘Ahmet Çavuş Durağı'ndan geçiyor mu bu dolmuş?’ diye. Hallederim been.

Okul bitti, durağa yollandım ve bir dolmuş geliyor bile. Kalabalıktan yer bulmak zor olsa da bir boşluktan faydalanıp şoföre seslendim. ‘Ahmet Çavuş Durağı'ndan geçiyor mu bu dolmuş?’. ‘Geçer geçer ‘dedi kaba sakallı orta yaşlı şoför. Şoföre çok takılmadım, arka koltuklarda yer olup olmadığındaydı aklım. Evet, yer var, hem de koridora bakan cam kenarı, en sevdiğim. Rahatça ayaklarımı sallayabilirim, annem olmadığına göre kimse kızmaz. Oturdum, dolmuş hareket edince başladım ayaklarımı sallamaya, camdan da dışarı bakıyorum, oh mis. Şoförün ‘Şişt küçük hanım parayı uzatmadın’ sesiyle kendime geldim, hay aksi, parayı uzatmayı unuttuğum. Utancımдан kıpkırmızı oldu suratım. En arka koltuğa oturup tam önümdeki koltukta oturan yolcunun omzundan parayı aşırıp yolcuya ‘bir kişi uzatır mısınız?’

diyecektim ama şimdi parayı vermeyi de unutmuştum, şoförün yanına kadar gidip kendim vereyim parayı dedim. Kalktım, parayı şoföre uzatırken özür de diledim, ilk defa tek başıma dolmuşa bindiğimi de söyledim, beni fırsatçı sanmasın hem. Tam döndüm yerime oturacakken aman Allah'ım, yerim! Yerimi kapmışlar, çakal bir genç abi oturmuş. Aksilikler peşimi bırakmıyor diye düşünmektense bari demirlerden tutunurken başımı cama yaslayayım dedim. Camın hafif soğuğu alnıma değince hoşuma gidiyor. Biraz da böyle yolculuk yaptım, yine dalmışım, dolmuş koca bir kasisten hızla geçince, başımın yasladığım camdan ayrılmasıyla yeninden hızla cama yapışması bir oldu. Beynimde şimşekler çaktı sanki ama diğer yolculara belli edip rezil olmayayım diye sıktım dişimi. Evet, başımı cama vurdum ve alnımın ortasında koca bir şişlik... Derken babaannemin evine yanaştığımı fark ettim. Annemin dediği gibi 'İnecek vaaaar' diye bağırdım. Dolmuşa ilk kez tek başıma binme maceram tam da istediğim gibi gitmemişti ama şükür yanlış dolmuşa binmemiş, yanlış durakta inmemiştin.

Apartman merdivenlerini hep ikişer ikişer çıkarım ben, soluklanmadan çıktım en yukarı kata, zile bastım, annem kapıyı açtı ve bir çığlık; 'Yavruum n'oldu sana?'

Ne olmuştu ki?

Birkaç saniye sonra hatırladım, annemin çığlığının sebebi alnımdaki koca şişlik, o arada bir de morarmış tabii. O gün anladım 'Elini oraya değme hep pis oralar, başını cama yaslama, ayağını sallayıp durma, kalk yavrum sen benim dizime otur, teyze yaşlı otursun' gibi sıkıcı cümleler var ya, onlar dinlenmesi gereken anne sözleriymiş. O alnımdaki şişlik de; 'anne sözü dinlemezsene böyle olur' cümlesindeki 'böyle'...

KÜÇÜK AĞA

Veysel KILIÇGİL

Tarık Buğra, 2 Eylül 1918'de Akşehir'de doğmuştur. İlk ve ortaokulu Akşehir'de okumuştur. Liseyi Konya'da bitirmiş ve lise yıllarında müstear isimle hikâye ve şiirler yazmıştır. İstanbul Üniversitesi Tıp ve Hukuk fakültelerini yarıda bırakmış, yine İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden son sınıfta ayrılarak askere gitmiştir. Bir süre muallim muavinliği yapmış, gazete ve dergilerde çeşitli görevlerde çalışarak yazarlık hayatına devam etmiştir. 26 Şubat 1994'te İstanbul'da vefat eden ve hikâye, tiyatro, gezi yazısı, deneme, roman gibi birçok alanda eser veren yazarın en sevilen eserleri; Küçük Ağa, Osmanlık, İbiş'in Rüyası, Gençliğim Eyvah, Yarın Diye Bir Şey Yoktur, Yalnızlar'dır.

Küçük Ağa

Küçük Ağa romanı ilk olarak 1963 yılında (6 Eylül -7 Aralık) Yeni İstanbul gazetesinde tefrika edilmiş, kitap olarak ise Türkiye Yayınevinde 1966 yılında basılmıştır.

Tarık Buğra "Küçük Ağa" romanıyla; Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik ayrılan Osmanlı Devleti'nden Türkiye'ye geçiş sürecindeki buhranları, halkın her yönden bitkinliğini, var olan devlete bağlılık ve yeni devlet kurma arasındaki kavgayı, direniş fikrindeki ikiliklerin ve farklı grupların çatışmalarını konu alarak o döneme bir ayna tutmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde bir kasaba görünümünde olan Akşehir'de yaşanan olaylar, sadece Akşehir'i değil fırtınalı bir dönem yaşayan Osmanlı coğrafyasını anlatmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı sona ermiş ve Osmanlı Devleti yenilmiş, yurttan işgaller başlamıştır. 600 yıllık koca çınarın hüküm sürdüğü şehirler, düşmanlar tarafından bir bir işgal edilmektedir. Salih de bu savaşlarda yer alıp yenilginin ardından bir uzvunu kaybederek evine dönen Anadolu gençlerinden biridir. Bu halde dönüşü onun bütün özgüvenini kırmış ve onu önemsiz biri gibi hissettirmiştir. Çevresindeki insanlardan da bu yönde tepkiler görmüş, verdiği mücadelenin karşılığını sözle de olsa alamamıştır. Salih'i bu dönemde anlayan tek kişi çocukluk arkadaşı olan Niko'dur ve Niko, o dönemde Akşehir'de yaşayan Rum halkındandır. Salih'in Niko ile arkadaşlığına devam etmesi kasaba halkında tepkiye neden olmuştur çünkü İzmir'de Yunan işgali başlamıştır. Ama Salih, Niko ve onun gibileri bundan sorumlu tutmaz ve kendi çevresinden, yakınlarından gördüğü alaycı yaklaşımdan dolayı da Niko ve Niko'nun Rum arkadaşlarıyla yakınlık kurar. Bu durum, Salih'in kasaba halkı tarafından dışlanmasına neden olur.

İzmir'in işgali tüm yurttan ve Akşehir'de büyük üzüntüye sebep olmuş ve çeşitli direniş haberleri ve dedikoduları halkın arasında yayılmaya başlamıştır. Halk bu hareketlere temkinli yaklaşmaktadır çünkü bu grupları yakından tanımamakta ve devletine ve halifesine bağlıdır. Bu sırada İstanbul Hükümeti tarafından Akşehir'e, halife ve devlete olan bağlılığı pekiştirmek için çok genç olan ve kendisine İstanbullu Hoca denilen kişi gönderilmiştir. İstanbullu Hoca çok zekidir, dini bilgisi üst düzeydedir, hitabeti kuvvetli ve etkilidir. Halk üzerinde derin etki bırakmış, kasaba halkı kendine hayran kalmıştır. İstanbullu Hoca çok vatanseverdir ve halifeye canıgönülden bağlıdır, kurtuluşun da ancak halifeye ve Osmanlı'ya bağlı kalarak geleceğine inanmaktadır. Bu sırada Kuvayimilliyeye hareketi yurt çapında duyulmakta ve büyümektedir. Akşehir de bundan nasibini almıştır. Ancak İstanbullu Hoca Kuvvacıların niyetini kötü görmekte, düşmanı yurttan atsalar dahi 600 yıllık bu cihan devletine bağlı kalmayacaklarını düşünmektedir.

Niko ve Rum arkadaşlarının gizli bir toplantıda Pontus Devleti kurmak için konuştuğunu tesadüfen duyan Salih bir dönüm noktası yaşamıştır. Çocukluk arkadaşı Niko ve yüzyıllardır beraber yaşanan Rum halkı düşünüldüğü gibi değildir. Devletin zayıf düştüğü ilk anda onu arkadan vurmaktan çekinmemişlerdir. Savaşın tek kollu dönen ve kimse tarafından önemsenmeyen Salih, bu kez de tek dostu Niko tarafından sırtından vurulmuştur. Bu onu yıkmıştır ve bunun sonucunda Kuvayimilliyeye hareketine katılmaya karar vermiştir. Bu hem vatani kurtarmak hem de kendini ispat edip önemli biri olduğunu göstermek içindir. Tek kolunu güçlendirip savaşacak duruma gelmek için elinden geleni yapar. İstanbullu Hoca ise Kuvayimilliyeye karşıtı vaazlarına devam eder ve bu hutbeler halkta karşılık bulur çünkü İstanbullu Hoca çok sevilmektedir. Gerçekten de çok bilgili, dürüst bir insandır. Akşehir'deki Kuvayimilliyeye taraftarları gizlice toplanmaya başlamıştır ve İstanbullu Hoca'nın vaazlarından son derece rahatsızlardır. İstanbullu Hoca'yı uyararak kendilerine katılmalarını istemişler ama onu görüşünden vazgeçirememişlerdir. Bunun sonucunda İstanbullu Hoca hakkında ölüm kararı çıkarılmıştır. Eşi ve doğmak üzere olan çocuğunu öne süren ve İstanbullu Hoca'yı çok seven kasaba halkı onu şehirden kaçmaya ikna etmiştir. Aslında Kuvayimilliyeye taraftarları da Hoca'yı sevmektedir ve kaçtığına üzülmemektedir hatta kimse içten içe ölüm kararını benimsememiştir ama bunu açıklamaya cesaret edemez. Hoca'yı bulma görevi Salih'e verilir ve bu arada Hoca, fikirlerini sorgulamaya başlar çünkü Kuvayimilliyeye hareketi büyümeye ve başarılar almaya başlamıştır. Salih onu bularak mücadeleye katılmasına ikna eder. Salih'le beraber Çerkez Etem Bey'in kardeşi Tevfik Bey'in çete görünümüne katılır. Çerkez Etem ve Kuvayimilliyeye arasındaki görüş farklılığında Kuvayimilliyeye tarafını tutar ve onlara bilgi sızdırır. Çerkez Etem'in mağlup olmasına yardım ederek Kuvayimilliyeye'ye katılır ve Ankara'ya davet edilmiştir. Ankara'da Akif Bey gibi önemli kişilerle tanışma fırsatı bulmuştur. Gördüğü manzara kendisini

kâh iyimserliğe kâh soru işaretlerine götürmüştür.

Bir gün Kuvayımilliye güçleri Ankara'dan Akşehir'e hareket eder ve Küçük Ağa da onlarla beraber Akşehir'e, hasretiyle yanıp tutuştuğu eşi ve çocuğunun yanına döner ama kendisinin İstanbullu Hoca olarak tanınmasını istemez. Eşinin yaşlı bir adamla evlendirildiğini öğrendiğinde yıkılır. Oğlu Mehmet'i ise her gördüğünde bağrına basar. Eski eşiyle tekrar evlenmek istemiştir ama eşi ölüm döşeğindedir. Eşine haber salar ama artık çok geçtir. Eşi, çocuklarını Küçük Ağa'ya emanet ederek hayata gözlerini yumar. Küçük Ağa ise Ankara'ya dönerek vatanın savunulması için mücadelesine Ankara'dan devam eder.

Tarık Buğra "Küçük Ağa" eserinde bir kasabadan bize, yıkılmaya yüz tutan devletin ve vatanın savunulması için atılan adımların halk üzerinde nasıl etki gösterdiğini, olayların arka yüzünü, vatan sevgisinde birleşen ama yöntemde ayrılan insanların nasıl birbirine düştüğünü başarılı bir şekilde göstermiştir.

Son derece akıcı ve sade bir dille, hâkim bakış açısıyla yazılan romanda yazar halkın kullandığı alıntı cümlelerde aynen kullanmış, doğallığı bozmamıştır. Son derece ilgi ve merak uyandıran bir anlatım kullanan Tarık Buğra, Türk edebiyatına klasik bir eser hediye etmiştir.

Romandaki Önemli Karakterler

Küçük Ağa: Küçük Ağa lakabıyla anılan Mehmet Raşit Efendi, hilafet tarafından Akşehir'e gönderilen genç bir hocadır ve İstanbullu Hoca olarak bilinir. Çok genç olmasına rağmen ilmi, ahlakı, cesareti ve boylu boslu, yakışıklı görünüşüyle herkesi kolaylıkla etkilemektedir. Vatanın savunmasına gönülden bağlıdır ama bunun hilafet tarafında olmayla gerçekleşeceğini düşünmektedir. Süreç onu önce hain ardından kahraman yapmıştır.

Salih: Romanda İstanbullu Hoca'dan sonra en önemli karakterdir. Arabistan'dan, savaştan bir kolunu kaybetmiş ve yüzü parçalanmış olarak döner. Döndüğünde Akşehir artık eskisi gibi değildir. Kasabanın yüzlerce yıldır dost görünen Rumları düşman olmuş, Türk halkı ise kurtuluş mücadelesi açısından görüş ayrılığına düşmüştür. Artık çolak olan Salih'e herkesin bakışı değişmiş, o bir minnet duyma beklerken herkes tarafından önemsiz görülen bir savaş gazisine dönmüştür. Hem vatan sevgisi hem de kendisini insanlara kanıtlamak, işe yaradığını göstermek için kurtuluş mücadelesine katılır.

Emine: Genç, alımlı, uzun boylu, kocaman simsiyah gözlü, çok güzel bir kızdır. İstanbullu Hoca ile evlenir ve onu çok sevmektedir ve ona hayranlık duymaktadır. Kocasını önce kaçak durumuna düşer sonra kurtuluş mücadelesine katılır. Bu süreçte kocasını öldü bilindiği için emanet edilmek amacıyla yaşlı bir adamla evlendirilir. İstanbullu Hoca yıllar sonra döner ama Emine hasret acısında dayanamayıp hastalanmıştır ve hayatını kaybeder. Geriye İstanbullu Hoca'nın hiç görmediği çocuğunu emanet bırakır.

Etem ve Tefvik Bey: Çerkez Etem olarak da bilinen Etem Bey son derece iradeli, cesur ve tecrübeli bir askerdir ancak düzenli orduya katılmak istemez. Çünkü emri altındaki milis kuvvetlerin düzenli orduya uygun olmadığını, düşmana ani baskınlar yaparak büyük zararlar verdiğini savunur. Ankara ile görüş ayrılıkları, İsmet Paşa'nın yanlış yönlendirmeleri ve başarısız görülen savaş harekâtları neticesinde daha da artar. Etem Bey son derece vatanseverdir ama İsmet Paşa'nın emri altına girmek istemez çünkü kendisi gibi herkes de Etem Bey'in daha iyi bir lider olduğunu düşünmektedir. Kuvayımilliye'yi çok defa isyanlardan kurtaran, Yunan'a çok büyük kayıplar verdiren Etem Bey ve kardeşi Tefvik Bey düzenli orduya girmek istememeleri ve düzenli orduyla giriştikleri silahlı mücadele sonunda hain durumuna düşerler.

Ali Emmi: İrfan sahibi Anadolu köylüsünü temsil etmektedir. Yaşlı, yüzü kırış kırış olmuştur. Ömrünün son yıllarını ülkesini savunmak için geçirmek istemektedir. Çevresi tarafından sözü dinlenir, hayat tecrübesi olan bilge bir kişiliktir.

Ağır Ceza Reisi: Tahsil görmüş, vatansever, sağlam kişiliği olan biridir.

Niko: Salih'in çocukluk arkadaşı Rum gençtir. Salih askerden çolak döndükten sonra ona sahip çıkan tek kişidir. Salih, onun ve diğer birçok Rum'un Osmanlı'nın parçalanması ve Pontus Rumlarının canlandırılması için gizliden çalıştığı çok geç fark eder.

BİR “GARİP” OZAN: NEŞET ERTAŞ

Zübeyde ANDIÇ

Demlenir acılar dökülür sazının telinden. Yatağını yıkmaya hazırlanan bir selin ayak sesleri duyulur nağmelerinden. Acının bile bir güzelliği vardır onun dilinde. Yazgısı ta ezelden yazılmış bir “garip” ozandır Neşet Ertaş.

Uzun yolculukların çıkmazlarında, belki de ömrünüz keskin bir virajı dönmeye çalışırken yol ağzında bekleyen bir tutam geven otu çiçeğidir o. Dokundukça elleriniz acır ama soluk renkli çiçekleriyle nice güzellik katar yüreğinize. “*Allı Turnam*” türküsüyle sevdiğiniz bir şehri, “*Derkenâr*” da kayda geçirmiş bir vakanüvis edasıyla hatırlatan,

“Aldın aklım bir bakışta

Yaktın yüreğim ateşte

Al hançeri sinem işte

Acımaşsan vur sevdiğim”

diyerek yaralarınızı kanatan da merhem süren de odur.

Bozkırın ortasında gül yetiştiren ozandır Neşet Ertaş. Gözünden sel olup akan yaşlar, bağlamasının sesinin duyulduğu her coğrafyada nice güller açtırmıştır. Çorak toprakları gönlünün diliyle bir gülistana çevirmiştir. Ki bu güller, onun yüreğinde filizlenip başta Orta Anadolu olmak üzere tüm Anadolu toprağında çiçeğe durmuştur.

Sesindeki acıyı bozkırın ayazından alan gönlü yaralı bir ozandır o. Çaresizliklerden beslenip acıyı hayatına katıklık eden kaderi, onu çıktığı her yolculukta biraz daha yıpratırsa da *acıyı bal eylediği* türkülerine tutunup ayakta kalmasını sağlamıştır.

“Dizinde sızırdı anamın derdi

Tokacı saz yaptı elime verdi

Yeni bitirmiştin üç ile dördü

Baban gibi sazıcı oldun dediler

O zaman babamdan öğrendim sazı

Engin gönül ile Hakk’a niyazı

O yaşında yaktı bir ahu gözünü

Mecnun gibi çölde kaldım dediler”

Küçük yaşta türlü acılarla tanışan Neşet Ertaş, Orta Anadolu coğrafyasının en önemli ulu ozanlarından biridir. Halk şiiri geleneğimizin bir ritüeli olan *badeyi* içtiğinden beri gönlünden taşanlar dilinden dökülmüş; “*garip*” bir bülbül gibi ömrünün sonuna kadar şakımıştır. En büyük ustası olan babası Muharrem Ertaş’ın izinde yoksulluğun verdiği acıları ve ömrünün sonuna kadar derinlerde bir yerlerde kanamaya devam eden gönül yarasını bağlamasıyla ete kemiğe bürümüştür.

Özü *gülmeyenin yüzü güler mi?* diye soran Neşet Ertaş, sorduğu sorunun cevabını *havalandırdığı* türkülerinin çoğunda kullandığı “*garip*” mahlasıyla vermiştir aslında. Böylelikle babası Muharrem Ertaş’ın “*Gönül de gariptir oğlum, garip de kendine.*” öğüdünü de tutmuştur.

Abdallık geleneğinin son temsilcisi kabul edilen bilge ozan Neşet Ertaş’ta, Yunus Emre’nin şiirlerinde gördüğümüz insanı evrenin merkezine yerleştirme felsefesinin izlerini apaçık görürüz. “*Allah’ın evi insanın Kâbe’sidir.*” anlayışıyla dile getirmiştir türkülerini. Onun avazının duyulduğu her yerde esas olan, insandır.

Uzun yıllar gurbeti mesken tutmak zorunda kalan Neşet Ertaş, yaşadığı onca sıkıntıya rağmen halini soran kimsenin olmamasına içten içe üzülmüş ve bu, doğal olarak türkülerine de yansımıştır:

“*Uzadı siladan bizim yolumuz
Eşe dosta malum olsun halimiz
Korkarım gurbette kalır ölümüz
Garibin derdine ağlar bulunmaz*”

Yıllar sonra Türkiye’ye döndüğünde kendini türkülerıyla karşılayan kitleleri görünce bu kırgınlıklarını unutmuş, “*Ayahlarımıza turab, gönüllerinize hizmetçi olmaya geldim.*” diyerek kadrini kıymetini bilenlerle gönül bağını daha da kuvvetlendirmiştir. Var olduğu gerçeği asla unutmayan büyük ozan, kendisine layık görülen *devlet sanatçısı* unvanını değil *halkın sanatçısı* unvanını almıştır. Sevdanın *sırrıman* olduğunu bilen ve bizi de bu gerçeğe;

“*Gönül dağı yağmur boran olunca
Akar can özümde sel gizli gizli
Bir tenhada can cananı bulunca
Sinemi yaralar dil gizli gizi*”

sözleriyle inandıran ozan, sevda üstüne sayısını kendinin de bilmediği ölümsüz eserler bırakmıştır.

“Yazımı kışa çevirdin
 Karlar yağdı başa Leyla’m
 Viran oldu evim yurdum
 Ne söylesem boşa Leyla’m
 Her an gözümde perdesin
 Nere baksam sen ordasın
 Mevla’m ayrılık vermesin
 Gökte uçan kuşa Leyla’m”

diyerek sevdasının ne denli büyük olduğunu ilan etmiş ve yaralı gönlündeki Leyla’yı acısının büyüklüğüne rağmen bir kez daha yüceltmıştır.

“Cahildim dünyanın rengine kandım
 Hayale aldandım boşuna yandım
 Seni ilelebet benimsin sandım
 Ölüürüm sevdiğim zehirim sensin
 Evvelim sen oldun ahirim sensin”

dizeleri, pişmanlıkları yüreğimizde büyütüp yalnızlığımıza türlü bahaneler üretmemizin delilidir aslında.

“Heç sen mi ağladın heç sen mi yandım
 Ben de gülemedim yalan dünyada
 Sen beni gönlünce mutlu mu sandın
 Ömrümü boş yere çalan dünyada
 Ne yemek ne içmek ne tadım kaldı
 Garip bülbül gibi feryadım kaldı
 Alamadım eyvah muradım kaldı
 Ben gidip ellere kalan dünyada”

Yalan dünyanın kendi gerçeğinde var olan Neşet Ertaş, çorak toprakların kavruk yüzlü insanları başta olmak üzere “dil” inden anlayan her gönülde kapanmaz yaraların merhemi olmuştur. Vasiyeti üzerine “babasının ayağ ucuna” gömülen büyük ozan, Anadolu coğrafyasının mümbit topraklarında turnaların kanadında *havalandırdığı* türküleriyle yaşamaya devam edecektir.

107 KİMYA ÖYKÜSÜ

Halil AYHAN

Kitap Künyesi

Yazar: L. Vlasov

Yazar: D. Trifonov

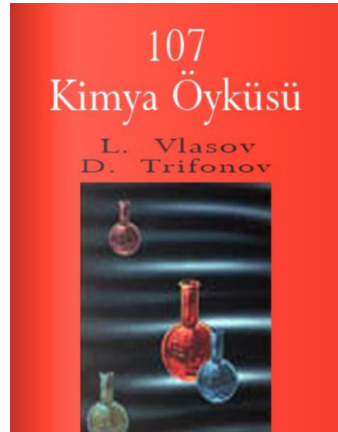
Çevirmen: Nihal Sarier

Orijinal Adı: 107 Stories About Chemistry

Yayın Evi: Tübitak Yayınları

İSBN: 9789754030440

Sayfa Sayısı: 230

Eser kimya biliminin yaşantımızda ne denli önemli yer tuttuğunu gözler önüne seriyor. Aslında böyle bir kaygısı yok ancak okumaya başladığınızda elementlerden başlayarak sizi uzun soluklu bir dizi gibi kimi zaman hüzünlü kimi zaman eğlenceli bir serüven eşliğinde sıkılmadan okuyabileceğiniz bir kitaba dönüştürüyor.

Öncelikle elementlerin karakteristik yapılarını tanımak için yola çıkıyoruz. Hidrojenin hüzünlü yer arayışını, florun korkunç öfkesini eğlenceli bir şekilde anlatırken aynı zamanda somut bilgiler veriyor. Adım adım Kimya bilimin olmazsa olmazı periyodik tabloyu tanıyoruz. Bu tarihsel süreci de anlatıcı sanki bir kimya müzesini gezer gibi canlandırarak sizlerin hayal dünyasına başarılı bir şekilde aktarıyor.

Daha sonra Kimya temelinin kalbi atomlar boyutunda çalışmanın güçlüğü ve elde edilen bulguların bilim dünyasına katkılarını öğreniyoruz. Uygarlık bilimlerin iç içe geçtiği bir bütündür. Kimya bilimin kardeşleri olan diğer bilim dalları ile olan karmaşık ilişkileri de yalın bir dil ile sunuyor. Kimya yardımıyla topraktan madenler elde edilmesini, simya çağından itibaren hastalıkları tedavi edici ilaçların üretimi, boyar maddeler, dayanıklı ve hafif plastik materyaller gibi birçok maddenin üretim süreci ele alınıyor. Kimya sadece üretim değil aynı zamanda o sürecin anlaşılabilirliği için kuramlar ve yasaları araştırıp bulma gibi bir sorumluluğunu da yerine getiriyor. Ayrıca kimya bilimine uzak insanları anlamasında güçlük yaşayacağı konuları anlaşılabilir hale getiriyor. Örneğin Kimyasal tepkimelerde eşik enerjisini düşürüp tepkimeyi hızlandıran katalizörlerden, kaplumbağayı yıldırım gibi hızlandıran madde diye bahsederek kalıcı bir öğrenmeyi hedefliyor. Radyasyon etkileri, Napolyon'un ölüm nedeni, Arkeolojik buluntuların yaş hesabı, organik bileşikler ve daha bir sürü ilginç örneklerle hikayeleştirip ilgiyi sürekli yüksek tutuyor.

Kimya biliminin sınırları yoktur ve daima bir gelişim içerisinde. Eğer kağıda dökülmeye çalışılsa ucu bucağı olmayan devasa eserlere ihtiyaç vardır. Bu bile yeterli olmayacak yeni sorunlar için kimya biliminin çözüm önerileri de mutlaka ortaya çıkacaktır. Eserimiz daha da kalınlaşacaktır. Bu döngü sayfa sayısı artarak devam edecektir. Kitabımız ise kimya bilimin yüzünü deryadaki katre misali anlatmaya çalışmıştır.

Eserden birkaç alıntı

- Zeus'un en değerli oğlu Tantalus tanrılara karşı geldiği için insafsızca cezalandırılmıştı. Boynuna kadar suyun içinde ayakta tutulmuş ve başının üstüne lezzetli meyveleri olan dallar asılmıştı. Ama ne zaman susuzluğunu gidermek istese su kendisinden uzağa akıyor ve ne zaman açlığını yatıştırmak için bir meyveye uzansa dallar uzaklaşıyordu. Filizinden tantalum elementini ayırmayı başarana kadar kimyacıların çektikleri sıkıntılar yalnızca Zeus'un oğlununkilerle karşılaştırılabilirdi...

- Her şeye rağmen güzel bir akşamüstü laboratuvar seyir defterine kısa bir cümle geçildi, "insülin molekülünün oluşturulması tümüyle tamamlanmıştır." İnsülini yapay olarak elde etmek için bilim adamları iki yüz yirmi üç ardışık basamaktan geçmek zorunda kaldılar. Bunu bir kez düşünün: Şimdiye değin bilinen hiçbir kimyasal maddenin hazırlanması bu kadar zor olmamıştır. Üç yıl süreyle, on kişi durup dinlenmeden çalışmıştır...

- Güzel bir öğleden sonra eski tüccarın şansı iyi gitti. Kar kadar beyaz bir madde imbiğin dibinde duruyordu. Koyu boğucu dumanlar çıkararak hızla yandı. Ve en ilginç bu maddenin karanlıkta parlamasıydı. Yayıdığı soğuk ışık o kadar parlaktı ki, Brand eski simya eserlerini artık bu ışıktaki okuyabiliyordu (Onun için şimdi bu eserler, iş mektuplarının ve senetlerin yerini almıştı). Böylece şans eseri, bir kimyasal element olan fosfor bulundu. İsmi Yunanca "Işık-taşıyan" ya da "ışık-taşıyıcısı" sözcüklerinden gelmektedir.

Bu kitabı sadece kimyaya değil bilime ilgi ve merak duyan herkese tavsiye ederim.